

Almanya'da Devrim
ve Karşı-Devrim

Friedrich Engels

Friedrich Engels

Almanya'da Devrim
ve Karşı-Devrim

- I. Devrim Patlak Verdiği Sırada Almanya
- II. Prusya Devleti
- III. Öbür Alman Devletleri
- IV. Avusturya
- V. Viyana Ayaklanması
- VI. Berlin Ayaklanması
- VII. Frankfurt Ulusal Meclisi
- VIII. Polonyalılar, Çekler ve Almanlar
- IX. Panslavizm, Schleswig-Holstein Savaşı
- X. Paris Ayaklanması. Frankfurt Meclisi
- XI. Viyana Ayaklanması
- XII. Viyana'nın Baskınla Alınışı. Viyana İhaneti
- XIII. Prusya Kurucu Meclisi. Ulusal Meclis
- XIV. Düzenin Yeniden Kurulması.
Diyet ve Meclis
- XV. Prusya'nın Zaferi
- XVI. Ulusal Meclis ve Hükümetler
- XVII. Ayaklanma
- XVIII. Küçük-Burjuvalar
- XIX. Ayaklanmanın Sonu

I. DEVRİM PATLAK VERDİĞİ SIRADA ALMANYA

Avrupa kıtasındaki devrimci dramın birinci perdesi bitti. 1848 fırtınasından önceki, "dünkü güçler", yeniden "günün güçleri"dirler; ve azçok tanınmış, bir günlük beyler, geçici yönetmenler, triomviralar, diktatörler, temsilci maiyetleri ile, sivil ve askeri komiserler, valiler, yargıçlar, generaller, subaylar ve askerler ile birlikte, oralarda "in partibus infidelium"[98] yeni hükümetler, Avrupa komiteleri,[188] merkez komiteleri, ulusal komiteler kurmak ve kuruluşlarını daha az düşsel herhangi bir mutlak hükümdarın bildirgeleri kadar gösterişli bildirgelerle haber vermek için, İngiltere'ye, Amerika'ya, yabancı kı-

yılara atıldılar ve "denizler ötesine taşındılar".

Kıtadaki devrimci parti, ya da daha doğrusu devrimci partiler tarafından savaş hattının bütün noktaları üzerinde (sayfa 363) uğranılan bozgunun daha göze çarpıcı bir bozgun güç tasarlabilir. Ama bu ne anlama gelir? Britanya burjuvazisinin siyasal ve toplumsal üstünlüğü için savaşımı 48, Fransız burjuvazisinininki 40 benzersiz savaşım yılını kapsamadı mı?[189] Ve onların zaferi, tam da yeniden canlandırılmış krallık her zamandan daha sağlam olduğuna inandığı anda, her zamandan daha yakın olmadı mı? Boş inanın, devrimleri bir avuç ajitatorün hınzırlığına bağladığı zamanlar geçti ve iyice geride kaldı. Her türlü devrimci kargaşalığın arkasında, günü geçmiş kurumların karşılanmasını engelledikleri bir gereksinmenin bulunduğu şimdi herkes biliyor. Bu gereksinmenin, kendini, henüz hemen bir başarı sağlayacak kadar derin, o kadar genel bir biçimde duyurmaması olanaklı; ama bu gereksinmeyi her zorla bastırma girişimi, onu, engellerini parçalayınca kadar, daha da belirgin bir duruma getirmekten başka bir sonuç vermeyecektir. Eğer yenilmişsek, yapmamız gereken tek şey, baştan başlamaktır. Ve, bereket versin, hareketin birinci perdesinin sonu ile ikinci perdesinin başlaması arasında verilen, kuşkusuz çok kısa süreli dinlenme zamanı, bize çok yararlı bir çalışma yapma zamanı bırakıyor: Son patlamayı ve bunun bozguna uğramasını kaçınılmaz kılan nedenlerin; önderlerden bazılarının rasgele çabaları, yetenekleri, kusurları, yanılğı ya da ihanetleri içinde değil, ama genel toplumsal durum ve allak bullak olan ulusların herbirinin varlık koşulları içinde aranması gereken nedenlerin irdelenmesi. Birdenbire patlak veren 1848 Şubat ve Mart hareketlerinin[190] tek tek bireylerin işi değil, azçok açık bir biçimde anlaşılmış, ama tüm ülkelerdeki birçok sınıf tarafından, çok farklı bir biçimde duyulmuş ulusal zorunluluk ve gereksinmelerin kendiliğinden, karşı-konmaz gösterileri oldukları genellikle kabul edilen bir olgu; nedir ki, karşı-devrimin başarı nedenlerini aradığımız zaman, her yerden filanca bay ya da falanca yurttaşın halka "ihamet" ettiği hazır yanıtını alırsınız. Bu yanıt, duruma göre, doğru ya da

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

yanlış olabilir; ama hiç bir durumda hiç bir şeyi açıklamaz ve "halk"ın nasıl olup da kendisine böyle ihanet ettirdiğinin anlaşılmasını bile sağlamaz. Ve tüm ağırlık olarak, sadece şu ya da bu yurttaşın güvene değer olmadığına bilgisinden başka bir şeyi bulunmayan bir siyasal partinin geleceği (sayfa 364) ne kadar içler acısıdır!

Üstüne üstlük, devrimci kargaşalığın olduğu kadar, bunun bastırılma nedenlerinin de incelenme ve açıklanması, tarihsel bakımdan çok büyük bir önem taşır. Devrimi, batmış bulunduğu kayalıkların içine sürükleyenin Marrast, Ledru-Rollin, Louis-Blanc, ya da Geçici Hükümetin bir başka üyesi veya birarada hepsi olduğu yolundaki bütün o bayağı ve kişisel tartışma ve karşılıklı suçlamalar, bütün o çelişik savlar, olup bitenlerin herhangi bir ayrıntısının ayırdedebilmek için, bütün bu çeşitli hareketleri çok uzaktan gözlemleyen Amerikalıya ya da İngilize ne yarar sağlayabilir, nasıl bir açıklık getirebilirler? Çoğu iyilik yapmak için olduğu kadar kötülük yapmak için de pek yetenekli olmayan onbir adamın,[191] 36 milyonluk bir ulusu, bu 36 milyonun hepsi de onbirler kadar şaşırmış olmadıkça, üç ay içinde yıkıma uğratabildiğine, sağduyulu hiç bir insan, hiç bir zaman inanmayacaktır. Ama, bir bölümü karanlık içinde elyordamıyla ilerlese de, nasıl olup da 36 milyon insan birdenbire izlenecek yolu kararlaştırmaya çağıldı, ve o zaman nasıl oldu da yanlış yola saptı, ve nasıl oldu da eski önderlerinin yönetimi geçici olarak almalarına izin verildi, işte asıl sorun bu.

Öyleyse, her ne kadar Tribune[192] okurlarına, bir yandan 1848 Alman devrimini zorunlu kılarken, öte yandan bu devrimin 1849 ve 1850'deki kaçınılmaz geçici bastırılmasına da götüren nedenleri açıklamaya çalışıyorsak da, olayların bu ülkede oluştuğu biçimde tam bir betimlemesini yapmamız bizden beklenmemeli. Görünüşte beklenmedik, tutarsız ve bağdaşmaz bir nitelik taşıyan bu olgular kümesinin tarihe hangi ölçüde gireceğini, gelecekteki olaylar ve gelecek kuşakların yargısı kararlaştıracak. Böyle bir iş için zaman daha gelmedi; olanaklının sınırları içinde kalmamız, ve eğer, bu hareketin

başlıca olayları ve kesin dönemeçlerini açıklamasını, ve belki de pek uzak olmayan gelecek patlamanın, Alman halkına vereceği yöne ilişkin bir bilgi edinmek için, söz götürmez olaylara dayanan akla-uygun nedenler bulmasını becerebilirsek, kendimizi başarılı saymamız gerek.

Ve ilkin, devrim patlak verdiği sırada Almanya'nın durumu neydi?

Çeşitli halk sınıflarının, her türlü siyasal organizmanın (sayfa 365) temelini oluşturan bileşimi, Almanya'da, bütün öbür ülkelerde olduğundan daha karmaşık idi. İngiltere'de ve Fransa'da, feodalizm, ya tamamen yok edildiği, ya da, bu ülkelerin birincisinde olduğu gibi, büyük kentlerde ve özellikle başkentte toplanmış zengin ve güçlü bir burjuvazi tarafından, bazı anlamsız biçimlere indirildiği halde, Almanya'daki feodal soyluluk, eski ayrıcalıklarından büyük bir bölümünü korumuştur. Feodal toprak mülkiyeti sistemi hemen her yerde egemendi. Toprakbeyleri, kendilerine bağımlı köylüler (tenancier) üzerindeki yargılama haklarını bile devam ettiriyorlardı. Siyasal ayrıcalıklarından, prensler üzerindeki denetleme hakkından yoksun bırakıldıkları halde, vergi bağışıklıklarını olduğu gibi, yurtluklarında yaşayan köylülük üzerindeki ortaçağ egemenlik haklarının da hemen hepsini korumuşlardı. Feodalizm bazı bölgelerde öbür bölgelerdekinden daha parlak bir durumdaydı, ama Ren'in sol kıyısı dışında hiç bir yerde tamamen ortadan kalkmamıştı. O sıralarda çok kalabalık ve bazan çok da zengin olan bir feodal soyluluk, resmen ülkenin birinci "zümre"si (état) sayılıyordu. Yüksek devlet memurlarını bu zümre sağlıyor, ordudaki subaylık görevlerini hemen tamamen bu zümre elde tutuyordu.

Almanya burjuvazisi, Fransa ya da İngiltere burjuvazisi kadar zengin ve yoğunlaşmış olmaktan uzaktı. Almanya'nın eski yapımevleri (manüfaktürler), buharın girişi ve İngiliz sanayiinin hızlı bir yayılma durumundaki üstünlüğü nedeniyle yıkıma uğramışlardı; Napoléon'un kıtasal abluka sistemi[18] altında oluşmuş ve ülkenin öbür bölümlerinde de kurulmuş daha modern sanayiler, eskilerin kaybını ödünlemiyor, ve sa-

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

nayi için, soyluluğunkinden başka her türlü zenginlik ve güç toplanması karşısında kıskanç hükümetleri, kendi gereksinmelerini gözönünde tutmaya zorlayacak bir ilgi uyandırmaya yetmiyorlardı. Fransa, kendi ipek sanayiini, elli devrim ve savaş yılından zaferle geçirdiği halde, Almanya, aynı zaman süresi içinde, eski bez sanayiini hemen hemen yitiriyordu. Ayrıca sanayi bölgeleri, az sayıda, dağınık ve ülkenin tamamen içlerinde kurulmuş idiler; ve ihracat ve ithalat için, tercihan Hollanda ya da Belçika limanları gibi yabancı limanlardan yararlandıklarından, Baltık ve Kuzey denizindeki büyük limanlar ile de ya hiç, ya da çok az ortaklaşa (sayfa 366) çıkarlara sahip bulunuyorlardı; ama özellikle, Paris ve Lyon, Londra ve Manchester gibi büyük sanayi ve ticaret merkezleri yaratmada yeteneksiz idiler. Alman sanayiinin bu geri durumunun birçok nedeni vardı, ama ikisi bu durumu açıklamaya yeter: Dünya ticaretinin ana yolu durumuna gelmiş olan Atlantikten uzakta bulunan ülkenin elverişsiz coğrafi durumu ile, Almanya'nın, 16. yüzyıldan günümüze kadar girdiği, ve toprakları üzerinde verilen sürekli savaşlar. Sayısal güçsüzlüğü ve hele yoğunluk eksikliği, Alman burjuvazisini, İngiliz burjuvazisininin 1688'den beri sahip bulunduğu ve Fransız burjuvazisininin 1789'da fethettiği o siyasal üstünlüğü elde etmekten alıkoydular. Ama gene de, 1815'ten bu yana,[193] Alman burjuvazisininin zenginliği, ve zenginlik ile birlikte siyasal etkinliği de durmadan artıyordu. Hükümetler istemeye istemeye de olsa, hiç değilse onun en ivedi maddi çıkarları önünde eğilme zorunda kaldılar. Hatta haklı olarak denilebilir ki, 1815-1830 ve 1832-1840 arasında, ikincil devletlerin anayasalarında burjuvaziye verilmiş her siyasal etkinlik parçası, bu iki siyasal gericilik dönemi içinde ondan geri alınmış ve bu etkinliğin her parçası daha elle tutulur bir çıkar ödünü ile ödünlenmiştir. Burjuvazininin her siyasal yenilgisi, ticaret hukuku alanında bir zafer sonucu vermiştir. Ve kuşkusuz, 1818 Prusya koruyucu gümrük tarifesi[194] ve Zollverein'in[[195] kurulması, Almanya tüccar ve sanayicileri bakımından, küçük bir dükalığın Meclisinde, onların oyları ile gırgır geçen bakanlara güvensizliklerini bil-

dirme ikircil hakkından daha büyük bir değer taşıyordu. Zenginliğinin artışı ve ticaretinin genişlemesi ile, burjuvazi çok geçmeden, en önemli çıkarlarının gelişmesinin, ülkenin siyasal yapısı tarafından, onun çelişik eğilim ve kaprislere sahip 36 prens [196] arasındaki keyfi bölünüşü tarafından, tarım ve tarıma bağlı sanayileri engelleyen feodal zincirler tarafından, bilgisiz olduğu kadar büyüklük de taslayan bir bürokrasinin tüm ticari işlemleri üzerinde uyguladığı sıkıcı gözetim tarafından önlendiğini gördüğü bir evreye girdi. Aynı zamanda, Zollverein'in genişlemesi ve pekişmesi, buharın ulaştırma araçlarında genel bir uygulama alanı bulması, iç pazar üzerindeki artan rekabet, çeşitli devlet ve eyaletlerin ticari sınıflarını birbirine yaklaştırıyor, çıkarlarını birleştiriyor ve (sayfa 367) güçlerini merkezleştiriyordu. Doğal sonuç, bütün halinde liberal muhalefet kampına, geçmeleri, ve Alman burjuvazisinin siyasal iktidar için ilk ciddi savaşımın kazanılması oldu. Prusya burjuvazisinin, Almanya'da burjuva hareketin yönetimini eline aldığı tarih olan 1840, [197] bu değişikliğin tarihi olarak saptanabilir. Bu 1840-1841 liberal muhalefet hareketine gene döneceğiz.

Ulusun, ne soyluluk, ne de burjuvazi içinde yer alan büyük yığını, kentlerde, küçük-burjuvalar sınıfı ile işçilerden, ve köylerde de, köylülerden bileşiyordu.

Bu ülkede büyük kapitalistler ve sanayiciler sınıfının gelişmesi karşısına konulan engeller sonucu, Almanya'da küçük esnaf ve dükkancılar sınıfı son derece kalabalıktır. Büyük kentlerde nüfusun çoğunluğunu hemen hemen bu sınıf oluşturur, küçük kentlerde, daha etkin ya da daha zengin rakiplerin yokluğu nedeniyle, bu sınıf kesenkes ağır basar. Tüm modern devletlerde ve tüm modern devrimlerde çok büyük bir önem taşıyan küçük-burjuvazi, yakın savaşımın içinde, hemen her zaman kesin bir rol oynamış bulunduğu Almanya'da özellikle önemlidir. Büyük kapitalistler, tüccar ve sanayiciler sınıfı, yani burjuvazi ile, proleter ya da çalışan sınıf arasındaki aracı konumu, onun ayırmedici niteliğini belirler. Burjuvazinin konumunu özler, ama en küçük bir talih tersliği, bu sınıf bireylerini

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

proletarya saflarına düşürür. Monarşik ve feodal ülkelerde, küçük-burjuvazi, varolabilmek için, saray ve aristokrasi satıncılar topluluğuna gereksinme duyar; bu satıncılar topluluğunun yitirilmesi, onu büyük ölçüde yıkıma uğrattır. O kadar büyük olmayan kentlerde, bir askeri garnizon, kantonal bir hükümet, maiyeti ile birlikte bir yargılama mahkemesi, çoğu kez bu küçük-burjuvalar gönencinin temelini oluşturur: Bu kurumları yok edin, dükkancılar, terziler, kunduracılar, marangozlar vb. hapyı yutar. En zengin sınıfın saflarına yükselme umudu ile, proleter, hatta yoksul sınıf durumuna düşme korkusu arasında bu biçimde durmadan çalkalanan, siyasal işlerin yönetiminde bir pay alarak, çıkarlarına öncelik kazandırma umudu ile, sırasız bir muhalefet yüzünden, en iyi müşterilerini elinden alma gücüne sahip bulunduğu göre, varlığını bile elinde tutan bir hükümetin öfkesini uyandırma korkusu (sayfa 368) arasında bölünmüş, güvensizliği tutarı ile ters orantılı şöyle böyle bir servete sahip bu sınıf, kanılarında son derece sallantılıdır. Güçlü bir feodal ya da monarşik hükümetin yönetimi altında saygılı ve boynu eğik bir durumda bulunan bu sınıf, burjuvazi yükseliş yolundayken liberalizme eğilir; burjuvazi kendi üstünlüğünü sağlar sağlamaz zorlu demokratik nöbetler geçirir; ama altındaki sınıf, proletarya, bağımsız bir harekete girişmeye görsün, gene içler acısı bir yılgınlık içine düşer. Bu sınıfın Almanya'da sırayla bu evrelerin birinden öbürüne nasıl geçtiğini azar azar göreceğiz.

Toplumsal ve siyasal gelişmesinde, işçi sınıfı, Almanya'da, Alman burjuvazisi o ülkeler burjuvazisinden ne kadar geriye, İngiltere ve Fransa işçi sınıfından bir o kadar geridir. Böyle efendiye böyle uşak. Kalabalık, sağlam, yoğun ve akıllı bir proleter sınıf için varlık koşullarının evrimi, kalabalık, zengin, yokun ve güçlü bir burjuva sınıfın varlık koşullarının gelişmesi ile birlikte gider. Burjuvazinin çeşitli bölüntüleri ve hele en ilerici bölüntüsü, büyük sanayiciler, siyasal iktidarı ellerine alıp da devleti gereksinmeleri uyarınca dönüştürmeden önce, işçi hareketi hiç bir zaman bağımsız değildir, hiç bir zaman salt proleter bir nitelik taşımaz. İşte ancak o zamandır

ki, patronlar ile işçiler arasındaki çatışma eli kulağında bir durum alır ve artık ertelenemez; işçi sınıfı artık aldatici umutlar, hiç bir zaman gerçekleşemeyecek vaatlerle kendini oyalatmaz; 19. yüzyılın büyük sorunu, proleterliğin ortadan kaldırılması, açıkça ve gerçek yüzü ile, en sonunda birinci plana geçer. Nedir ki, Almanya'da, işçi sınıfının büyük çoğunluğu, Büyük-Britanya'nın öylesine görkemli örneklerini verdiği o modern sanayi prensleri tarafından değil, ama tüm üretim sistemi sadece bir ortaçağ kalıntısı olan küçük zanaatçılar tarafından çalıştırılıyordu. Ve büyük pamuk prensi ile küçük kundura onarıcısı ya da terzi ustası arasında nasıl çok büyük bir ayrım varsa, modern sanayi Babil'lerinin öylesine uyanık fabrika işçisi ile, küçük bir kırsal kentin, yaşam koşulları ve çalışma biçimi bundan beşyüz yıl önceki lonca kalfalarının yaşam koşulları ve çalışma biçiminden çok az ayrılan çekingen terzi işçisi ya da ince marangoz arasında tıpkı öyle bir ayrım var. Modern yaşama koşullarının, modern sanayi üretim biçimlerinin (sayfa 369) bu genel yokluğu, modern fikirlerin bir o kadar genel bir yokluğu ile, gereği gibi, eşlik edilmektedir. Bu nedenle, devrim patlak verdiği zaman, emekçilerin büyük bir bölümünün, bağıra çağıra, hemen ortaçağın ayrıcalıklı gedik ve loncalarının yeni baştan kurulmasını istemiş olmasına şaşmanın yeri yok. Evet, modern üretim sisteminin ağır bastığı sanayi bölgelerinin etkinliği sayesinde ve çok sayıda emekçinin göçebe yaşamına bağlı karşılıklı ilişki ve entelektüel gelişme sonucu, sınıflarının kurtuluşu üzerindeki fikirleri çok açık ve varolan olgular ve tarihsel zorunluluklar ile daha bir uyumlu olan güçlü bir öğeler çekirdeği oluştu. Ama bu, bir azınlıktan başka bir şey değildi. Eğer burjuvazinin etkin hareketi, 1840'tan başlatılabilirse, proleter sınıfın etkin hareketi de, Silezya ve Bohemya[10] işçilerinin 1844'teki ayaklanmaları[198] ile başlar, - ve az sonra bu hareketin çeşitli evrelerini gözden geçirme fırsatını bulacağız.

Son olarak, tarım işçileri maiyeti ile birlikte, tüm ulusun büyük çoğunluğunu oluşturan, o büyük küçük çiftçiler sınıfı, yani köylülük vardı. Ama bu sınıf kendi içinde farklı katman-

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

lara bölünüyordu. En başta, azçok büyücek çiftliklerin sahibi olan ve herbiri çok sayıda tarım işçisi çalıştıran hali vakti yerinde çiftçiler, Almanya'da Gross-und Mittel-Bauern[11] denilen çiftçiler geliyordu. Bir yandan, vergiden bağışık büyük toprak sahipleri ile, öte yandan küçük köylüler ve çiftlik yaşaşaları arasında yer alan bu sınıf için en doğal siyaset, apaçık nedenlerden ötürü, kentlerin anti-feodal burjuvazisi ile bir ittifaktan başka bir şey değildi. Sonra, feodalizmin, Fransız devriminin güçlü yumrukları altında yenik düştüğü Ren eyaletinde[199] ağır basan küçük özgür köylüler geliyordu. Vaktiyle topraklarını ağır yükümlülükler altına sokan feodal bağımlılıklardan satınalma yoluyla kurtulabildikleri öbür eyaletlerde de, şurada burada, bu tür özgür ve bağımsız köylüler vardı. Ama, bu sınıf, toprak mülkleri, genellikle toprağın gerçek sahibi köylü değil, ona borç para veren tefeci olacak derecede ve çok ağır koşullarla ipotek edilmiş bulunduğu için, sadece sözde kalan bir özgür köylüler sınıfı idi. Üçüncü olarak, topraklarından kovulması güç, ama (sayfa 370) sürekli bir toprak kirası (rant) ödeme, ya da toprakbeyine ömür boyu belli tutarda bir iş yapma zorunda bulunan feodal toprak kiracıları (tenanciers féodaux) vardı. Son olarak da, durumu, birçok büyük mülkte, İngiltere'deki aynı sınıfın durumuna tıpatıp benzeyen, ve her zaman yoksul, yarı-aç yarı-tok ve efendilerinin köleleri olarak yaşayıp ölen tarım işçileri. Tarımsal nüfusun bu son üç sınıfı, küçük özgür köylüler, feodal toprak kiracıları ve tarım işçileri, devrimden önce siyasetle pek ilgilenmezlerdi, ama bu olayın onlara en parlak geleceklerle dolu yeni bir yaşam açması gerektiği de ortada. Bunlardan herbirine, devrim yararlar vaadediyordu; ve hareket bir kez iyice başladıktan sonra, herbirinin, nöbet nöbet, harekete katılmasını beklemek gerekiyordu. Ama aynı derecede ortada olan ve ayrıca tüm modern ülkeler tarihinden anlaşılan bir başka şey de, tarımsal nüfusun, geniş bir alan üzerindeki dağılması ve içinden az buçuk önemli bir bölümü arasında bir anlaşma yaratmanın güçlüğü sonucu, hiç bir zaman başarılı bir bağımsız harekete girişemeyeceğidir; kentlerin, daha yoğun, daha uyanık, hare-

kete geçmesi daha kolay halkının, ona bir ilk itiş vermesi gerek.

Son hareketler patlak verdiği sırada, hep birarada Alman ulusunu oluşturan en önemli sınıfların bu kısa betimlemesi, tutarlılık ve iç birlik yokluğunu olduğu gibi, bu hareketleri nitelendiren açık çelişkileri de büyük ölçüde açıklamaya yetecek. Bu kadar çeşitli, bu kadar karşıt, ve böylesine garip bir biçimde içiçe geçen çıkarlar, zorluca çatışacak kadar ileri gittikleri zaman; bu çelişik çıkarlar, her bölgede, her eyalette, çeşitli oranlarda birbirlerine karıştıkları zaman, her şeyin üstünde, ülkede kararlarının ağırlığı ile, aynı çekişmeyi her yerde her zaman savaşımla yeniden bir sonuca vardırma zorunluluğunu önleme yollarına başvurabilecek bir Londra, bir Paris gibi büyük bir merkez olmadığı zaman, savaşımın, büyük tutarda kan, enerji ve sermaye harcanacağı, ve her şeye karşın hiç bir kesin sonucun elde edilemeyeceği yalıtık ve aralarında hiç bir bağ bulunmayan bir çatışmalar yığınının dönüşüğünü görmeden başka ne beklemeli?

Almanya'nın, büyüklü küçüklü üç düzine prenslik halindeki siyasal bölünmüşlüğü de, aynı biçimde, ulusu (sayfa 371) oluşturan ve yerine göre her bölgede değişen öğelerin karışıklık ve çokluğu ile açıklanır. Ortak çıkarların olmadığı yerde, erek ve eylem birliği de olmaz. Gerçi Alman Konfederasyonu[103] sonuna dek bozulmaz olarak ilan edildi, ama Konfederasyon ile onun organı olan Diyet,[200] Alman birliğini hiç bir zaman temsil etmediler. Merkezleşmenin Almanya'da erişilen en yüksek derecesi, Zollverein'in kuruluşu oldu; bundan ötürü, Avusturya, özel gümrük engellerinin arkasında kendini savunmaya devam ederken, Kuzey Denizi devletleri, kendi özel gümrük birliklerini kurmaya zorlandılar.[201] Almanya, tüm pratik erekler bakımından, otuzaltı bağımsız iktidar arasında bölünmüş olma yerine, sadece üç bağımsız iktidar arasında bölünmüş olma hoşnutluğuna erdi. Elbette Rus çarının[12] ağır basan etkisi,[202] 1814'te kurulmuş olduğu biçimiyle, bundan ötürü hiç bir değişikliğe uğramıyordu.

Öncüllerimizden bu giriş niteliğindeki sonuçları çıkart-

tıktan sonra, Alman halkının bu çeşitli sınıflarının harekete birbiri ardına nasıl katıldıklarını, ve 1848 Fransız devrimi patlak verdiği zaman, hareketin nasıl bir nitelik kazandığını göreceğiz.

Londra, Eylül 1851

II. PRUSYA DEVLETİ

Almanya'da orta sınıfın ya da burjuvazinin siyasal hareketi 1840'tan başlatılabilir. Haberci belirtiler, bu ülkenin mali ve sınai sınıfının, artık ona yarı-feodal, yarı-bürokratik bir monarşinin baskısı altında gevşek ve edilgin kalmaya izin vermeyecek bir olgunluk derecesine eriştiğini göstermiş bulunuyorlardı. Küçük Alman prensleri, bir yandan kendilerini Avusturya ve Prusya'nın üstünlüğü, ya da kendi öz devletleri soyluluğunun etkisi karşısında daha bağımsız kılmak, öte yandan, Viyana kongresi[203] tarafından kendi egemenlikleri altında birleştirilen birbirine benzemez eyaletleri bir bütün halinde pekiştirmek ereğiyle, birbiri ardına, az çok liberal anayasalar çıkardılar. Bunu, kendileri için en küçük (sayfa 372) bir tehlike olmaksızın yapabiliyorlardı; çünkü, konfederal Diyetin, Avusturya ve Prusya'nın ellerindeki bu basit kuklalarının, hükümler egemenliklerine el uzatmaya kalkışması durumunda, onun diktatörce karışmasına karşı direnirken, kamuoyu ve meclisler tarafından destekleneceklerinden güvenliydi; ve eğer, tersine, meclisler çok güçlü bir duruma gelirse, her türlü muhalefeti yok etmek için Diyetin yetkisinden (otoritesinden) yararlanmaları olanaklıydı. Bavyera, Würtemberg, Baden ve Hannover'in anayasal kurumları, bu koşullar içinde, siyasal iktidar için ciddi bir savaşım başlatamazlardı; bu nedenle, Alman burjuvazisinin, iki büyük Alman devletinin siyasetinde ve anayasasında köklü bir değişim olmadıkça, ikincil önemde her savaşım ve zaferin etkisiz kalacağını iyi bilen büyük çoğunluğu, küçük devletlerin yasama meclislerinde yükselen günlük tartışmalara genellikle yabancı kaldı. Bununla birlikte, gene bu sırada, profesyonel muhalif, liberal bir avukatlar soyu, Rottech'ler, Weleker'ler, Roemer'ler,

Jordan'lar, Stüve'ler ve Eisenmann'lar, yirmi yıllık azçok parlak, ama her zaman verimsiz bir muhalefetten sonra, 1848 devrimci deniz baskını tarafından iktidarın doruğuna çıkanları, ve orada dörtbaşı mamur yeteneksizlik ve değersizliklerini kanıtladıktan sonra, bir anda hiçlik içine atılan o büyük "halk adamları" (Volksmänner), bu küçük meclisler içinden çıktı. Çıkarıcı (affairiste) ve profesyonel muhalif politikacıların Alman toprağı üzerindeki bu ilk örnekleri, söylevleri ve yazıları ile, Alman kulaklarını anayasacılığın diline alıştırdılar, ve sadece varlıkları ile, burjuvazinin, bu geveze avukat ve profesörlerin aslında ne anlama geldiklerini pek bilmeden kullanma alışkınsında oldukları siyasal lafları, onlara gerçek anlamlarını verecek kullanacağı zamanın geldiğini haber verdiler.

Alman edebiyatı da, 1830 olaylarından[204] sonra Avrupa'yı hoşnutsuzluğa kışkırtan slyasal coşkunluğun etkisi altında kalıyordu. Çağın hemen tüm yazarları, iyi sindirilmemiş bir anayasacılık, ya da daha da kötü sindirilmiş bir cumhuriyetçilik vaazedyorlardı. İkinci derecedeki bazı edebiyatçılarda, yazınsal yapıtlarının kötülüğünü, ilgi çekecekleri kuşkusuz siyasal anıştırmalarla kapama, gitgide bir alışkanlık oluyordu. Şiir, roman, eleştiri, dram, tüm edebi (sayfa 373) ürünler, "eğilim" adı verilen şeyler, yani azçok çekingen bir muhalefet havasıyla dolup taşıyorlardı. Almanya'da 1830'dan sonra hüküm süren fikirler kargaşasını doruğuna çıkarmak için, bu siyasal muhalefet öğelerine, iyi sindirilmemiş Alman felsefesinin üniversiter anımsamaları ile iyi anlaşılmamış Fransız sosyalizmi, özellikle saint-simonisme [205] kırıntıları karışıyordu, ve bu kırk yamalı fikirler karmasını ısıtıp ısıtıp ortaya süren yazarlar takımı da, kendini "Genç Almanya"[206] ya da "modern okul" olarak adlandırma numarasına yattı. Gençlik günahlarından ötürü sonradan pişmanlık duydular; ama üsluplarını değıştirmediler.

Ve, en sonra, Alman felsefesi, Alman zekasındaki gelişmenin bu en karmaşık, ama en de güvenilir termometresi, Hegel, Hukuk Felsefesi adlı yapıtında, anayasal krallığı en yüksek ve en yetkin hükümet biçimi olarak ilan ettiği anda,

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

burjuvaziden yana çıkıyordu. Bir başka deyişle, Hegel, Alman burjuvazisinin siyasal iktidara yakın geçişini haber veriyordu. Ölümünden sonra, okulu burada kalmadı. Öğrencileri arasında en ileri olanları, bir yandan her dinsel inancı sert bir eleştiri sınamasından geçirir ve hıristiyanlığın saygıdeğer yapısını temellerine kadar sarsarken, öte yandan da Alman kulaklarının o zamana kadar hiç duymadığı daha atılgan siyasal ilkeler üzerinde duruyor ve birinci Fransız devrimi kahramanlarına saygınlık kazandırmaya çalışıyorlardı. Bu fikirlerin büründüğü çapraşık felsefi dil, her ne kadar hem yazarın, hem de okurun kafasını bulandırıyorduysa da, aynı zamanda, sansürün de işin içyüzünü açıkça görmesini engelliyor, ve böylece, "genç-heg- elciler", yazının öbür kollarında bilinmeyen bir basın özgür- lüğünden yararlanıyorlardı.

Böylece, Almanya'da, kamuoyunda büyük bir değişikliğin oluştuğu açıktı. Eğitimleri ya da konumlarının, hatta mutlak bir krallık altında bile, bazı siyasal bilgiler edinmeleri ve az da olsa bağımsız bir siyasal kanı oluşturmalarına izin verdiği sınıfların büyük çoğunluğu, yavaş yavaş, varolan sisteme karşı, güçlü bir muhalefet ordusu biçiminde birleşiyorlardı. Ve eğer Almanya'da siyasal gelişmenin yavaşlığı üzerine bir yargı verilirse, bütün haberleşme kaynaklarının hükümet denetimi altında bulunduğu, köy okulu ya da Pazar (sayfa 374) okulundan gazete ya da üniversiteye kadar, önceden onun onayını almadan hiç bir şeyin söylenemediği, öğretilemediği, basılıp yayınlanamadığı bir ülkede, herhangi bir konuda doğru bilgi edinmekte karşılaşılacak güçlükleri hesaba katmayı hiç unutmamak gerek. Örneğin, Viyana'ya bakın. Çalışkanlık ve beceri bakımından Almanya'da belki başka hiç bir halktan geri kalmayan, yiğitlik, zeka ve devrimci enerji bakımından hepsinden üstün görünen Viyana halkı, gene de gerçek çıkarları konusunda hepsinden daha bilgisizdi, ve devrim boyunca hepsinden çok yanlışlık yaptı. Ve bu, büyük ölçüde, en ilkel siyasal konularda, Metternich hükümetinin onu içinde tutma başarısını gösterdiği hemen hemen kesin bilgisizliğin sonucuydu.

Böyle bir sistemde, siyasal bilgilenmenin, neden ötürü toplumun, bu bilgilerin ülkeye gizlice girmelerini ödeme araçlarına sahip ve özellikle çıkarları kurulu düzenden en çok zarar gören sınıflarının, yani sanayici ve ticari sınıfların tekelinde bulunduğunu anlamak için başka açıklamalara gerek yok. Bundan ötürü, sanayici ve ticari sınıflar, azçok kılık değiştirmiş bir mutlakiyetin sürdürülmesine karşı yığın biçiminde birleşen sınıfların ilkleri oldular, ve Almanya'da gerçek devrimci hareketin başlangıcını, onların muhalefet saflarına girişlerinden başlatmak gerekir.

Alman burjuvazisinin kazan kaldırmasının, 1840'ta, 1815 Kutsal-İttifak[90] kurucularının son kalıntısı olan Prusya kralının[13] ölümü üzerine başladığı kabul olunabilir. Yeni kral, öyle biliniyordu ki, babasının yüksek derecede bürokratik ve militer monarşisinin bir yandaşı değildi. Fransız burjuvazisinin Louis XVI'nın tahta çıkışından beklediği şeyi, Alman burjuvazisi de, belirli bir ölçüde, Prusyalı Friedrich Wilhelm IV'ten bekliyordu. Her yanda, eski sistemin gününün geçtiği ve iflas ettiğini, ve bırakılmasının gerektiğini kabul etmekte birleşiliyordu: Eski kral zamanında sessiz sedasız katlanılmış bulunan şey, şimdi yüksek sesle katlanılmaz bir şey olarak ilan ediliyordu.

Ama, eğer Louis XVI, Louis le Désiré, hiçliğinin yarı-bilincinde, hiç bir kesin kanısı olmayan, ve özellikle eğitimi (sayfa 375) sırasında edinilmiş alışkanlıklar tarafından yönetilen, sıradan ve iddiasız bir budala idiyse, Friedrich Wilhelm le Désiré, bambaşka bir türdendi. Ahlak yoksunluğu bakımından Fransız aslını geride bırakmakla birlikte, ne iddiasız, ne de fikirsiz biriydi. Bilimlerden çoğunun başlangıç bilgilerini, özenci (dilettante) olarak öğrenmişti, ve bundan ötürü, kendini her şeyin üzerine kesin bir yargıda bulunacak kadar büyük bir bilgin sanıyordu. Birinci dereceden bir hatip olduğu inancına sahipti, ve Berlin'de, sözümona nükteci yavanlık ve lafazanlık konusunda, ondan baskın çıkacak hiç bir gezgin satıcı, hilafsız, yoktu. Ve özellikle, kendine özgü fikirlere sahipti. Prusya krallığının bürokratik ögesinden tiksiniyor ve onu hor-

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

görüyordu, - ama sadece feodal ögeye bir yakınlık duyduğu için. Kendisi, "tarihsel okul"dan[207] (de Bonald, de Maistre, ve ilk kuşak Fransız meşruiyetçilerinden[65] öbür yazarların fikirlerinden esinlenen bir okul), Berliner politisches Wochenblatt'ın[208] kurucu ve başlıca yazarlarından biri olarak, soyluluğun egemen toplumsal konumunun elden geldiğince tam bir canlandırılmasını (restauration) gözetiyordu. Kral, kendi krallığının birinci soylusu, en başta gözkamaştırıcı bir hükümdar maiyeti güçlü bağımlılar (vassal'lar), prensler, dukeler ve kontlar, ve ikinci olarak da zengin ve kalabalık bir aşağı soylular ile çevriliydi; kendine candan bağlı burjuva ve köylü uyrukları üzerinde canının istediği gibi hüküm süren bu kral, böylece eksiksiz bir aşamalar sırasının, ya da herbiri kendi özel ayrıcalıklarından yararlanacak ve öbürlerinden, doğuştan gelme hemen hemen aşılmaz engeller, ya da saptanmış ve değişmez bir toplumsal konumu ile ayrılacak toplumsal kastların başı idi: bütün bu kastlar ya da "krallık zümreleri"nin güç ve etkileri, birbirlerini öylesine eksiksiz bir biçimde dengeliyorlardı ki, krala tam bir eylem bağımsızlığı kalıyordu - Friedrich Wilhelm IV'ün vaktiyle gerçekleştirmeye giriştiği ve şu anda yeniden gerçekleştirmek için çalıştığı beau idéal[14] işte buydu.

Teorik sorunlar üzerinde pek bilgili olmayan Prusya burjuvazisi, kralının niyetlerinin gerçek anlamını bulgulamak için belli bir zaman harcadı. Ama, kralın yüreğinde, (sayfa 376) kendi istediğinin tam karşıtı olan şeyler bulunduğunu anlamakta da gecikmedi. Babasının ölümü dilini çözer çözmez, yeni kral, niyetlerini sayısız söylevlerde açıklamakta ivedilik gösterdi; ve söylevlerinin, eylemlerinin herbiri, burjuvaziyi ondan her kez biraz daha soğutmaktan başka bir sonuç vermiyordu. Eğer katı ve ürküntü verici gerçeklikler, ozanca düşlelerini kırmasaydı, buna pek aldırılmazdı. Heyhat! romantizm hesaptan anlamaz, ve Don Quichotte'tan bu yana feodalizm, hesaba, hancısı olmaksızın katılır. Friedrich Wilhelm IV, Haçlılar oğullarının her zaman en soylu özgürlüğü olmuş olan o peşin parayı horgönme özelliğini aşırı derecede paylaştı. Tahta

çıkıtığında, aynı zamanda hem masraflı, hem de tutumlu bir biçimde örgütlenmiş bir hükümet sistemi ile, şöyle böyle donatılmış bir hazine buldu. İki yıl sonra, hazinede en küçük bir artık para izi görünmüyordu, para, saray şenliklerinde, bağışlarda, gösteriş yolculuklarında, gözü aç ve aylak, yırtıcı ve iğrenç soylulara yapılan yardımlarda harcanmıştı ve olağan vergiler, artık ne saray, ne de devlet gereksinmelerine yetiyordu. Öyle ki Majesteleri, çok geçmeden, kendini, bir yanda burdayım diye bağırarak bir açık ile, öte yanda da, "halkın gelecekteki temsili"nin onayı olmadıkça, her yeni borçlanma ya da varolan vergilerdeki her artışı yasa-dışılıkla damgalayan 1820 tarihli bir yasa arasında buluverdi. Bu temsil ortada yoktu; yeni kral bunu gerçekleştirmeye babasından daha az istekliydi; istemiş olsaydı da, kamuoyunun tahta çıkışından beri bambaşka bir biçimde değiştiğini biliyordu.

Aslında, belirli bir ölçüde, yeni kralın hemen bir anayasa bahşetmesini, basın özgürlüğü, ağırceza kurumu vb. ilan etmesini, uzun sözün kısası, siyasal üstünlüğünü sağlama bağlamak için gereksinme duyduğu o barışçı devrimi eline almasını beklemiş bulunan burjuvazi, yanılığını kabul etmişti, ve öfke içinde, krala karşı döndü. Ren eyaletlerinde ve az çok genel bir biçimde tüm Prusya'da, burjuvazi o derecede çileden çıkmıştı ki, kendisini basında temsile yetenekli adamlardan yoksun bulunduğu için yukarıda sözkonusu edilmiş olan aşırı felsefi parti ile bağlaşmaya kadar gitti. Bu bağlaşmanın meyvesi, Kolonya'da çıkan, onbeş ay sonra yasaklanan, ama Almanya'da modern basının başlangıcını (sayfa 377) oluşturan Rheinische Zeitung[209] oldu. Yıl, 1842 idi.

İktisadi güçlüklerin ortaçağsal eğitimlerini gülünçleştirdiği zavallı kral, 1813 ve 1815 yıllarında yazılmış ve uzun süreden beri unutulmuş vaatlerin son kalıntısı olarak 1820 yasasında yer alan o "halk temsili" genel istemine küçük bir ödün vermedikçe, hüküm sürmeye devam edemeyeceğini çabuk anladı. Bu kötü raslantıdan doğan yasayı uygulamanın en az cansıkıcı biçiminin eyalet diyetleri sürekli komitelerinin toplantıya çağırılması olduğunu sandı. Eyalet diyetleri 1823'te

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

kurulmuşlardı. Bu meclisler, krallığın sekiz eyaletinin herbiri için, şu ögelerden bileşiyorlardı: 1° yüksek soyluluk, Alman imparatorluğunun, başkanları doğuştan sahip buldukları hakla diyet üyeleri olan eski egemen aileleri; 2° şövalyelerin ya da küçük soyluluğun temsilcileri; 3° kent temsilcileri; 4° köylülüğün ya da küçük çiftçiler sınıfının temsilcileri. Bütün, her eyalette, soyluluğun iki bölüntüsü diyetinde her zaman çoğunluğu oluşturacak biçimde örgütlenmişti. Bu sekiz eyalet diyetinden herbiri bir komite seçti, ve daha sonra o kadar haretle istenen borçlanmayı oylayacak temsili bir meclis oluşturmak üzere Berlin'e çağrılanlar da, işte bu sekiz komite oldu. Hazinesinin dolu olduğu, ve borçlanmaya, günlük harcamalar için değil, ama bir devlet demiryolu yapımı için gereksinme duyulduğu söylendi. Ama birleşik komiteler,[210] kralın isteğini kesin bir redle karşıladılar; halk temsilcileri olarak davranmaya yetkisiz olduklarını bildirdiler ve Majestelerinin, Napoléon'a karşı halkın yardımına gereksinme duyduğu zaman, babası tarafından yapılmış bulunan temsili anayasa vaadini tutmasını istediler.

Birleşik komiteler oturumu, muhalefet ruhunun artık sadece burjuvazi ile sınırlanmadığını kanıtladı. Köylülüğün bir bölümü burjuvaziye katılmış, ve kendi toprakları üzerinde büyük tarım üretimi ile uğraşan ve buğday, yün, alkol ve keten ticareti yapan, ve bu nedenle mutlakiyet, bürokrasi ve feodal restorasyona karşı inancalara gereksinme duyan bir çok soylu da, hükümete karşı ve temsili bir anayasadan yana çıkmıştı. Kralın planı tamamen başarısızlığa uğramıştı: metelik elde edememiş ve muhalefetin gücünü artırmıştı. Eyalet diyetlerinin kendilerinin daha sonraki oturumu, kral (sayfa 378) için daha da kötü oldu. Hepsisi de reformlar, 1813 ve 1815 vaatlerinin yerine getirilmesi, bir anayasa ve basın özgürlüğü isteklerinde bulundular; diyetlerden bazılarının kararları daha çok saygısız bir biçimde kaleme alınmıştı, ve çileden çıkan kralın sert yanıtları, kötülüğü daha da artırmaktan başka bir sonuç vermedi.

Bu arada, hükümetin mali güçlükleri durmadan büyüyordu. Çeşitli kamu hizmetlerine ayrılan paraların hileli kullanılışı ve devlet hesabına spekülasyon ve ticaret yapan ve uzun süreden beri devletin simsarı olan ticari kuruluş Seehandlung [211] aracılığıyla çevrilen karanlık işler sayesinde, görünüş bir an için kurtarıldı; devlet parası emisyonlarındaki artış da yeni kaynaklar sağladı, ve genellikle bunların gizliliği oldukça iyi korundu. Ama bütün bu çıkar yollar az sonra tükendi. Bir başka plan denendi: sermayesini bir yandan devletin, öte yandan özel ortakların sağlayacakları bir bankanın kurulması; devlet, hükümetin banka fonları üzerinden büyük tutarlar çekebilmesi ve böylece artık Seehandlung ile olanaklı olmayan hileli işlemlere yeniden başlayabilmesini sağlayacak biçimde, bankanın yönetimini kendi elinde tutacaktı. Ama, beklenebileceği gibi, parasını bu koşullarda vermeye hazır hiç bir kapitalist çıkmadı; bankanın yönetmeliğini değiştirmek, ve bir tek hisse senedi bile satılmadan önce, hissedarların mülkiyetini, hazinenin el uzatmalarına karşı güvence altına almak gerekti. Bu plan da başarısızlığa uğradıktan sonra, eğer gene de o gizemli "halkın gelecekteki temsili"nin onama ve inancasını şart koşmaksızın paralarını vermeye hazır kapitalistler bulunabilirse, borçlanmadan başka bir yol kalmıyordu. Rothschild'e başvuruldu, o da, eğer borç "halk temsili" tarafından inanca bağlanırsa, bu işi hemen üstleneceğini bildirdi; yoksa, bu işi başka türlü üstlenmek istemiyordu.

Tüm para bulma umudu böylece uçup gidiyor ve artık o cansıkıcı "halk temsili"nden kaçma olanağı kalmıyordu. Rothschild'in borç vermeyi reddettiği, 1846 güzünde öğrenildi, ve ertesi yılın Şubat ayında, kral sekiz eyalet diyetini Berlin'e çağırdı ve onları tek bir "birleşik diyet"[212] halinde topladı. Bu diyet, gereksinme durumunda, 1820 yasası tarafından istenen görevi yapacaktı; borçları ve yeni vergileri (sayfa 379) oynayacaktı, - hakları daha öteye gitmiyordu. Genel yasamada, sadece oy kullanmadan tartışmalara karışma hakkından başka bir hakkı olmayacaktır: belirli dönemlerde değil, kralın canı istediği zamanlarda toplanacak, ve hükümetin önüne koymayı

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

uygun gördüğü sorunlardan başka hiç bir sorunu tartışamayacaktı. Diyet üyeleri, doğal olarak, kendilerine oynatılmak istenen rolden pek hoşnut değildiler. Eyalet meclislerinde dile getirdikleri istekleri yinelediler; hükümet ile ilişkilerinin tadı az zamanda bozuldu ve onlardan, bir kez daha sözümona demiryolları yapımı zorunluluğuna dayandırılan borçlanma istendiği zaman, onlar da kabul etmeyi bir kez daha reddettiler.

Bu oylama, az sonra toplantı dönemine son verdi. Gitgide daha da öfkelenen kral, bir kınama ile diyete yol verdi, ama hep para sıkıntısı çekiyordu. Ve gerçekte, durumundan ürküntüye düşmek için dörtbaşı mamur nedenler de vardı; çünkü, burjuvazi tarafından yönetilen, küçük soyluluğun büyük bir bölümünü kapsayan, ve aşağı katmanların çeşitli bölüntülerinde toplanmış hoşnutsuzları harekete getiren liberal parti, istemlerini sonuçlandırmakta kararlıydı. Kral, açış söylevinde, sözcüğün modern anlamında bir anayasayı asla, asla tanımayacağını boşuna açıklamıştı; liberal parti, bütün sonuçları, basın özgürlüğü, ağırceza yargıyeri vb. ile birlikte, modern ve anti-feodal temsili bir anayasada direniyordu, ve onu elde etmedikçe tek metelik bile vermeyecekti. Bir şey apaçıktı: bu böyle daha uzun zaman süremezdi, ve iki partiden biri aşağıdan almadıkça, bir kopmaya, kanlı bir savaşıma kadar gitmek gerekiyordu. Nedir ki, burjuvazi bir devrim öngününde bulunulduğunu biliyor ve kendini buna hazırlıyordu. Eldeki tüm araçlarla, kentlerdeki işçi sınıfı ile tarımsal bölgelerdeki köylülerin desteğini sağlamaya çalıştı - ve 1847 sonlarında, proletaryanın sevgisini kazanmak erekiyle, "sosyalist" olduğunu söylemeyen bir tek ünlü siyaset adamı kalmadığı, çok iyi bilinen bir olgudur. Az sonra bu "sosyalist"leri işbaşında göreceğiz.

Yönetici burjuvazinin kendini hiç değilse dışardan sosyalist diye göstermedeki bu çabası, Almanya işçi sınıfında oluşan derin bir değişimden kaynaklanıyordu. 1840'tan bu yana, Fransa ve İsviçre'yi gezip dolaşmış bulunan bazı (sayfa 380) Alman işçileri, o sıralarda Fransız emekçileri arasında geçer akçe olan, henüz tohum halindeki sosyalist ve komünist fikir-

lerin azçok etkisi altında kalmışlardı. Bu fikirlerin Fransa'da daha 1840'ta uyandırdığı artan ilgi, sosyalizm ve komünizmi Almanya'da da moda haline getirdi; ve 1843'ten itibaren, tüm gazeteler toplumsal sorunlar üzerindeki tartışmalarla dolup taşıyordu. Az zamanda, Almanya'da, fikirlerinin yeniliğinden çok anlaşılma- zlığı ile dikkati çeken bir sosyalistler okulu oluştu; çabalarının özü, fouriériste, saint-simonienne ve öbür Fransız öğretilerini, Alman felsefesinin çapraşık diline çevirmeye dayanıyordu.[213] Bu tarikattan iyiden iyiye ayrı olan Alman komünist okulu da, aşağı yukarı aynı sıralarda kuruldu.

1844'te, Silezyalı dokumacıların, Prag basma işçilerinin ayaklanması tarafından izlenen ayaklanmaları patlak verdi. Kan içinde bastırılan bu ayaklanmalar, işçilerin, hükümete karşı değil, ama kendi patronlarına karşı bu ayaklanmaları, derin bir etkide bulundu ve işçiler arasında sosyalist ve komünist propagandaya yeni bir itilim verdi. 1847 açlık yılındaki ekmek ayaklanmalarında da aynı şey oldu. Uzun sözün kısası, tıpkı anayasacı muhalefetin, (büyük feodal toprak sahipleri dışında) varlıklı sınıfların büyük çoğunluğunu kendi bayrağı çevresinde toplaması gibi, büyük kentler işçi sınıfı da, yürürlükteki basın yasaları ile, ona bu konuda çok az bir şey öğretilmesinin karşın, kurtuluşu için sosyalist ve komünist doktrinlere güveniyordu. Kuşkusuz, işçilerden, ereklerinin son derece açık bir bilgisine sahip olmaları beklenmemeliydi; onlar sadece, burjuva anayasa programının, kendileri için zorunlu olan her şeyi kapsamadığını, ve anayasa tasarılarında kendi gereksinmelerinin hiç mi hiç gözönünde tutulmadığını biliyorlardı.

O sıralarda Almanya'da hiç bir ayrı cumhuriyetçi parti yoktu. Herkes ya anayasal kralcı, ya da azçok açık sosyalist veya komünistti.

Böylesine, koşullar içinde, en küçük bir çatışma, büyük bir devrime yolaçacaktı. Yüksek soyluluk ile belli bir yaştaki memur ve subaylar, kurulu sistemin tek güvenilir desteğini oluştururlarken; küçük soyluluk, sanayici burjuvazi, üniversiteler, her dereceden öğretim üyeleri, ve hatta bürokrasi ile

(sayfa 381) subayların aşağı katmanlarının bir bölümü, hepsi hükümete karşı birleşmişken; bunların arkasında, hoşnutsuz köylüler yığını ile, büyük kentlerin, şimdilik liberal muhalefeti destekleyen, ama daha şimdiden işleri ellerine alma niyetlerini belli eden proleterleri dururken; burjuvazi, hükümeti alaşağı etmeye, ve proleterler de sırası gelince burjuvaziye toprağa gömmeye hazırlanırken, hükümet, kaçınılmaz bir çatışmaya götüreceği bir yolda yürümeye devamda direniyordu. Almanya, 1848 başlannda, bir devrimin öngünündeydi, ve Fransız Şubat devrimi patlayışını hızlandırmış olmasaydı bile, bu devrim kesenkes olacaktı.

Bu Paris devriminin Almanya üzerinde yaptığı etkileri göreceğiz.

Londra, Eylül 1851

XV. PRUSYA'NIN ZAFERİ

İşte Alman devrim tarihinin son bölümüne: Ulusal Meclisin, çeşitli devletler hükümetleri, ve özellikle Prusya hükümeti ile çatışmasına, Güney ve Batı Almanya ayaklanmasına, ve bunun Prusya tarafından ezilmesine geldik.

Frankfurt Meclisini daha önce işbaşında görmüştük. Avusturya tarafından tekmelendiğini, Prusya tarafından onuruna saldırıldığını, küçük devletlerce dinlenmediğini, ülkedeki bütün prensler tarafından burnundan tutulup çekilen kendi güçsüz merkezi "hükümet"i tarafından aldatıldığını görmüştük. En sonunda, işler, bu güçsüz, sallantılı ve yavan yasama organı için tehdit edici bir duruma geldi. İster istemez, "yüce Alman birliği fikrinin tehdit altında olduğu" sonucuna varma zorunda kaldı; bu, Frankfurt Meclisinin, ve yaptığı ve yapmayı hesapladığı her şeyin, duman halinde dağılıp gitmek üzere olduğunu söyleme anlamına geliyordu. Bu nedenle, büyük yapıtını: "Reich Anayasası"nı erden geldiğince çabuk üretmek için, ciddi olarak işe koyuldu. Gene de bir (sayfa 441) güçlük vardı. Ne tür bir yürütme hükümeti olmalıydı? Bir yürütme komitesi mi? Hayır: Bu, diye düşündüler yüksek bilgelikleri içinde, Almanya'yı bir Cumhuriyet yapmak olur. Bir "başkan"

mi? Bu da aynı kapağa çıkardı. O zaman, eski imparatorluk makamını yeniden canlandırmak gerekiyordu. Ama, imparator olacak kimse bir prens olduğuna göre, bu kim olacaktı? Kuşkusuz, Reuss-Schleitz-Greiz-Lobenstein-Ebersdorf'tan[1] Bavyera'ya[2] kadar, Dii minorum gentium'ların[3] hiç biri; buna hiçbir zaman ne Avusturya gözyumardı, ne de Prusya. Bu ancak ya Avusturya, ya da Prusya olabilirdi. Ama ikisinden hangisi? Kuşkusuz, eğer koşullar daha elverişli olaydı, eğer Avusturya hükümeti Gordium düğümünü kesip de onu sıkıntıdan kurtarmamış olaydı, hiç bir sonuca varmaksızın bu önemli ikilemi tartışmakla meşgul bu yüce Meclis, hâlâ toplantılarını sürdürürdü.

Avusturya, tüm eyaletlerini egemenliği altına aldıktan sonra, Avrupa'nın karşısına yeniden büyük ve güçlü bir Avrupa devleti olarak çıkabildiği anda, siyasal yerçekimi yasasının, Frankfurt Meclisi tarafından verilen bir tacın kendisine sağlayacağı yetkenin yardımı olmaksızın, Almanya'nın geri kalan bölümünü kendiliğinden onun yörüngesine çekeceğini çok iyi biliyordu. Avusturya, Alman İmparatorluğunun, Almanya'nın dışında olduğu gibi içinde de gücüne bir zerrecik eklemeksizin, onun özerklik siyasetini engelleyen dayanıksız ve güçsüz tacından kurtulalı beri, çok daha güçlü, hareketlerinde çok daha özgür idi. Ve Avusturya'nın, İtalya ve Macaristan'daki durumunu korumakta yeteneksiz kaldığı varsayılırsa, o zaman, Almanya'da da çözülüp yok olur, ve tüm gücü ile sahip olduğu zaman elinden kaçırdığı bir taç üzerinde hiç bir zaman yeni baştan hak iddia edemezdi. Bu nedenle, Avusturya, hiç kaçamaksız, imparatorluğun tüm yeniden canlanmasına karşı çıktı; açıkça, 1815 antlaşmalarının tanıyıp kabul ettikleri, Almanya'nın tek merkezi hükümeti olan federal Alman Diyetinin yeniden kurulmasını istedi, ve, 4 Mart 1849 günü, Avusturya'yı bölünmez, merkezileşmiş ve bağımsız hatta Frankfurt Meclisinin yeniden (sayfa 442) kurmak istediği Almanya'dan bile ayrı bir krallık olarak ilan etmekten başka bir anlamı olmayan o Anayasayı resmen yayımladı.

Gerçekte, bu açık savaş ilanı, Frankfurt bilgelerine, Avus-

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

turya'yı Almanya'dan dıştılamak ve bu ülkenin geri kalan bölümü ile, hayli yıpranmış imparatorluk pelerini Majeste Prusya kralının omuzlarına düşecek bir tür Aşağı-İmparatorluk,[42] bir "küçük Almanya" yaratmaktan başka bir yol bırakmıyordu. Bu, anımsanacağı gibi, eski bir tasarının; sayesinde eski saptantılarının, ülkenin kurtuluşu için son "çıkart yol" olarak bir kez daha göklere çıkarıldığı onur kırıcı koşulları beklenmedik bir kazanç sayan Güney ve Merkez Almanlarından oluşan bir liberal doktrinerler partisi tarafından, bundan yedi-sekiz yıl önce yumurtlanmış bulunan eski bir tasarının, yeniden ele alınması idi.

Sonuç olarak, Meclis, 1849 Şubat ve Martında, Reich Anayasası ile, seçim hakları ve seçim yasası bildirisindeki oturumlarını tamamladı; - elbette birçok konu üzerinde, bazan tutucu ya da daha doğrusu gerici partiye, bazan da Meclisin daha ileri bölüntülerine birbirleriyle iyiden iyiye çelişen birçok ödünler verme zorunda kalarak. Gerçekte, Meclisin az önce sağ ile merkez-sağ (tutucular ile gericiler) elinde bulunan yönetiminin, yavaş yavaş da olsa, kerteli bir biçimde solun, bu Meclisteki demokratların eline geçtiği açıktı. Avusturya temsilcilerinin, ülkelerini Almanya'dan dıştılayan, ve gene de içinde oturmaya ve oylamaya çağrıldıkları bir meclisteki anlamı belirsiz konumu, bu denge bozulmasını kolaylaştırıyordu; işte böylece, daha Şubat sonlarından itibaren, merkez-sol ile sol, Avusturya oylarının desteği sayesinde, çoğu kez çoğunlukta bulunuyorlardı; oysa, Avusturya tutucu bölüntüsünün, birdenbire ve işin hoş yanı olarak, sağ ile birlikte oy verip, dengeyi karşıt yana çevirdiği günler de oluyordu. Bu soubresauts[4] ile meclisi gözden düşürmek istiyorlardı; oysa halk yığını, Frankfurt'tan gelen her şeyin mutlak boşluk ve hiçliğini uzun zamandan beri anlamış bulunduğu için, buna hiç de gerek yoktu. Bu türlü kararsızlıkların ortasında ne türlü bir anayasa yapılabileceği kolay anlaşılır. (sayfa 443)

Kendisinin, devrimci Almanya'nın seçkin topluluğu ve gururu olduğuna inanan Meclis solu, Avusturya despotizminin kışkırtıcı, iyi ya da daha doğrusu kötü dileği sayesinde ka-

zandığı bazı ufak tefek başarılar yüzünden, aklını iyiden iyiye şaşırmişti. Zaten pek iyi belirlenmemiş kendi öz ilkelerinin, aşağı yukarı, ve sulandırılmış bir biçimde, homéopathique dozlarda, Frankfurt Meclisinin bir çeşit onayını kazandığı her kez, bu demokratlar ülkeyi ve halkı kurtardıklarını ilan ediyorlardı. Bu zavallı budalalar, genellikle çok silik olan yaşamları boyunca, başarıya benzeyen her şeye o kadar az alıştılar ki, iki-üç ayluk bir çoğunlukla geçmiş değersiz önerilerinin, Avrupa'nın yüzünü değiştireceğine adamakıllı inanıyorlardı. Bunlar, daha yasama mesleklerinin başında, o iflah olmaz parlamenter budalalık hastalığına, mutsuz kurbanlarına, tüm dünyanın, onun tarihi ve geleceğinin, kendilerini üyeleri arasında bulundurma onuruna sahip bu özel temsil organındaki çoğunluk tarafından yönetilip belirlendiği, ve kendi Meclislerinin duvarları dışında olup biten her şeyin, -savaşlar, devrimler, demiryolları yapımları, tüm yeni kıtaların sömürgeleştirilmesi, Kaliforniya altın madenlerinin bulunması, Orta Amerika kanalları, Rus orduları ve insanlığın yazgısı üzerinde herhangi bir etkide bulunma savına sahip öbür benzer şeyler-bütün bunların, şu anda, ne olursa olsun, yüce meclislerinin ilgisini çeken önemli sorun yöresinde dönen dirimsel olaylar karşısında hiç bir şey olmadığı cakalı inancını aşıl原因an hastalığa, Meclisin öbür bölüntülerinden daha amansız bir biçimde yakalandılar. Böylece, Meclisin demokratik partisi, her derde deva ilaçlarından birkaçını Reich Anayasasına gizlice sokmayı başardığından, bütün önemli konularda birçok kez ilan edilmiş kendi öz ilkeleri ile açık çelişki durumunda bulunduğu halde, bundan böyle bu anayasayı destekleme zorundaydı; ve sonunda, bu melez ürün, kendi sahipleri tarafından terkedilip demokratik partiye bırakılınca, bu parti, kalıtı kabul etti ve bu kralcı Anayasa için, şimdi kendi cumhuriyetçi ilkelerini ilan eden herkese karşı savaşıma girişti.

Bununla birlikte, itiraf etmek gerek, burada sadece görünüşte bir çelişki vardı. Reich Anayasasının belirsiz, çelişik, tamamlanmamış niteliği, bu demokrat bayların işlenmemiş, (sayfa 444) karmakarışık, çelişik slyasal düşüncelerinin tam

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

bir yansımasıydı. Ve eğer kendi öz sözleri ve yazmasını bildikleri kadarıyla kendi öz yazıları, bunun yeterli bir kanıtını vermiyorlardıysa, eylemleri veriyordu; çünkü, aklıbaşında adamlar arasında bir insanın dediklerine göre değil, yaptıklarına göre, olduğunu iddia ettiği şeye değil, gerçekten ne olduğuna göre yargılanacağı açıktır; oysa, Alman demokrasisinin bu kahramanlarının marifetleri, daha da göreceğimiz gibi, kendi başlarına oldukça yüksek sesle konuşurlar.

Gene de, Reich Anayasası, bütün kıvrır zıvrığı ve sahneye konuluşu ile birlikte, kesin olarak oylandı, ve 28 Mart günü, Prusya kralı, 248 çekimser ve 200 oylamaya katılmayan üyeye karşı, 290 oyla, Avusturya dışında, Almanya İmparatoru seçildi. Tarihsel ironi eksiksizdi; 18 Mart 1848 devriminden üç gün sonra, Friedrich Wilhelm IV tarafından, şaşkınlığa uğramış, Berlin sokaklarında, başka her yerde sarhoşluğa karşı yasa tarafından cezalandırılacak bir durumda oynanmış bulunan o tiksiniç imparatorluk güldürüsü,[247] sözümona tüm Almanya'yı temsil eden meclis tarafından, tastamam bir yıl sonra onaylanmıştı. İşte Alman devriminin sonucu buydu!

Londra, Temmuz 1852

XVI. ULUSAL MECLİS VE HÜKÜMETLER

Frankfurt Ulusal Meclisi, Prusya kralını Almanya (Avusturya dışında) imparatoru olarak seçtikten sonra, ona tacı sunmak üzere Berlin'e bir kurul gönderdi. Friedrich Wilhelm, temsilcileri 3 Nisan günü kabul etti. Onlara, Almanya'nın bütün öbür prensleri üzerinde, halk temsilcilerinin oyunun kendisine vermiş bulunduğu öncelik hakkını kabul etmesine karşın, öbür prenslerin kendi üstünlüğünü ve ona haklarını veren Reich Anayasasını tanıyacıklarından emin olmadıkça, imparatorluk tacını kabul edemeyeceğini bildirdi. Bu anayasanın, onlar tarafından onaylanabilecek gibi olup olmadığını incelemenin, Almanya hükümetlerinin işi olduğunu da ekledi. Sözüünü, imparator olsun olmasın, onu her zaman iç ve dış düşmana karşı kılıcını çekmeye hazır (sayfa 445) bulacaklarını

söyleyerek tamamladı. Onun bu sözünü, Ulusal Meclis bakımından hayli şaşırtıcı bir biçimde, nasıl tuttuğunu göreceğiz.

Frankfurt bilgeleri, ince eleyip sık dokuyan diplomatik bir soruşturmadan sonra, bu yanıtın, tacın bir reddi anlamına geldiği sonucuna vardılar. O zaman (12 Nisan), Reich Anayasasının ülke yasası olduğunu ve korunacağını kararlaştırdılar; ve bir çıkar yol göremedikleri için, anayasanın yürürlüğe konma araçları üzerinde öneriler yapmakla görevli otuz kişilik bir komite seçtiler.

Bu karar, o zaman Frankfurt Meclisi ile Alman hükümetleri arasında patlak veren çatışmanın işareti oldu. Burjuvazi, ve özellikle küçük-burjuvazi, birdenbire yeni Frankfurt Anayasasından yana olduklarını açıkladılar. "Devrimi kapayacak" anı artık daha çok bekleyemezlerdi. Avusturya ve Prusya'da, ordunun işe karışmasıyla, devrim şimdilik bitmişti. Sözü geçen sınıflar, bu işi daha yumuşak bir biçimde yapmayı yeğ tutarlardı, ama seçim ellerinde değildi; olan olmuştu ve hemen aldıkları ve kahramanca uygulamaya koyuldukları karardan en iyi biçimde yararlanmak gerekiyordu. İşlerin görece iyi gittiği küçük devletlerde, burjuvazinin, uzun süreden beri, özlüğüne en iyi uyan o olağüstü, ama güçsüz olduğu için kısır parlamenter ajitasyona yeniden daldığı görüldü. Almanya'nın, tek tek alınan çeşitli devletleri, bundan böyle dingin bir anayasal gelişme yoluna girmelerini sağlayacağı düşünülen yeni ve kesin biçime erişmiş gibi görünüyorlardı. Bir tek sorun açık kalıyordu: Alman Konfederasyonunun yeni siyasal örgütlenmesi sorunu. Ve hâlâ tehlikeye gebe gibi görünen tek sorun olan bu sorunun hemen çözülmesi zorunlu bulundu. Burjuvazi tarafından, anayasayı elden geldiğince çabuk tamamlamak için, Frankfurt Meclisi üzerinde yapılan baskının nedeni budur; gecikmeden kararlı bir düzen kurma amacıyla, üst ve alt burjuvazinin, bu anayasayı, ne olursa olsun, kabul etme ve desteklemekte gösterdikleri gözpekliliğinin nedeni budur. Öyleyse, Reich Anayasası için ajitasyonun ilk kaynağı gerici bir duygu içinde bulunuyor, ve kökenini uzun zamandan beri devrimden bezmiş sınıflardan alıyordu.

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

Ama dikkate değer bir başka şey daha var. Gelecekteki (sayfa 446) Alman Anayasasının temel ilkeleri, 1848 ilkyaz ve yazının ilk ayları sırasında, halk kaynaşması henüz en yüksek noktada bulunduğu bir zamanda oylanmıştı. Oylanın kararlar, o sırada tamamen gerici de olsalar, şimdi, Avusturya ve Prusya hükümetlerinin keyfi davranışlarından sonra, son derece liberal ve hata demokratik görünüyorlardı. Karşılaştırma ölçüğü değişmişti. Frankfurt Meclisi, manen intihar etmeden, bir kez oylanmış bulunan bu hükümlerin üzerine çizgi çekemez, ve Reich Anayasasını, Avusturya ve Prusya hükümetlerinin, elde kılıç zorla söyleyip yazdırdıkları anayasalara benzetemezlerdi. Ayrıca, görmüş bulunduğumuz gibi, Meclisteki çoğunluk yer değiştirmişti ve liberal ve demokratik partinin etkisi büyüyordu. Böylece Reich Anayasası, sadece görünüşteki salt halkçı kökeni ile ayrılmakla kalmıyordu, ama aynı zamanda, bütün çelişkilerine karşın, tüm Almanya'nın en liberal anayasasıydı da. En büyük eksikliği, hükümlerini yürürlüğe sokmak için hiç bir güce sahip bulunmayan bir kağıt parçasından başka bir şey olmaması idi.

Bu koşullarda, sözümona demokratik partinin, yani küçük-burjuvalar yığınının, Reich Anayasasına dört elle sarılması doğaldı. Bu sınıf, istemlerinde, kralcı-anayasacı liberal burjuvaziden her zaman daha ileri olmuştu; daha cesur bir tutum benimsemiş, birçok kez silahlı bir direnme tehdidinde bulunmuş, ve özgürlük için savaşımında kanını ve yaşamını verme vaatlerini esirgememişti; ama tehlike zamanı ortalıkta görünmeyişinin kanıtını da birçok kez vermiş bulunuyordu ve, gerçekte, hiç bir zaman, herşey yitirilmiş de bulunsa, kendini hiç değilse, işlerin şu ya da bu biçimde bir düzene girmiş olduğunu bilmekle avuttuğu kesin bir yenilgi ertesinde olduğu kadar rahat bir nefes almıyordu. Sonuç olarak, büyük bankacıların, sanayici ve tüccarların katılması daha sakıntılı bir nitelik taşıdığı ve daha çok Frankfurt Anayasası yararına basit bir gösteri olduğu halde, onların hemen altındaki sınıf, bizim yiğit demokrat küçük-burjuvalarımız, büyük bir tumturakla konuşuyor, ve her zamanki gibi, Reich Anayasasını yerde bı-

rakmaktansa, kanlarını son damlasına kadar dökceklerini ilan ediyorlardı.

Reich Anayasasının hemen kabulü için, bu iki parti, yani anayasal krallığın burjuva yandaşları ile, azçok (sayfa 447) demokratik-küçük-burjuvazi tarafından yürütülen ajitasyon, hızla alan kazandı, ve en güçlü ifadesini, çeşitli devletlerin parlamentolarında buldu. Prusya, Hannover, Saksonya, Baden, Württemberg Meclisleri, Anayasadan yana çıktılar. Hükümetler ile Frankfurt Meclisi arasındaki savaşım korkutucu bir nitelik kazandı.

Bununla birlikte, hükümetler hızlı davranıyorlardı. Prusya Meclisleri, anayasayı gözden geçirme ve onaylamakla görevli olduklarına göre, anayasa-dışı bir biçimde dağıtıldılar; Berlin'de, hükümet tarafından tasarlanarak kısıktırılmış karışıklıklar patlak verdi, ve ertesi gün, 28 Nisan günü, Prusya hükümeti, içinde Reich Anayasasının, değiştirme ve arındırılması Almanya hükümetlerine düşen en anarşik ve en devrimci türden bir belge olarak gösterildiği bir genelge yayımladı. Böylece, Prusya, Frankfurt bilgelerinin durmadan böbürendikleri, ama bir türlü kuramadıkları o egemen kurucu iktidara açıkça karşı çıkıyordu. Böylece, resmen ilan edilmiş bulunan bu anayasayı bir karara bağlamak için, eski federal Diyetin bir yenilenmesinden başka bir şey olmayan bir prensler kongresi,[248] toplantıya çağırıldı. Ve, aynı zamanda, Prusya askeri birliklerini, Frankfurt'tan yaya üç günlük uzakta bulunan Kreuznach'ta topluyor, ve küçük devletleri, Frankfurt Meclisine katılır katılmaz, kendi meclislerini dağıtarak, verdiği örneği izlemeye çağırıyordu. Bu örnek, Hannover ve Saksonya tarafından hızla izlendi.

Sorunun ancak silah gücü ile çözülebileceği açıktı. Hükümetler arasındaki düşmanlık, halk içindeki kaynaşma her gün daha belirgin biçimler alıyordu. Ordu her yerde, ve Almanya'nın güneyinde büyük bir başarı ile, demokrat burjuvalar tarafından işlenmişti. Her yerde, Reich Anayasası ile Ulusal Meclisi, eğer gerekse, elde silah destekleme kararı alınan büyük yığın mitingleri düzenleniyordu. Kolonya'da, aynı

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

erekle, Ren Prusyası'nın tüm belediye meclisi temsilcilerinin bir toplantısı oldu. Pfalz'da, Bergen dükalığında, Fulda'da, Nuremberg'de, Odenwald'da, köylüler yığın yığın toplandılar ve esriyecek derecede coştular. Fransız Kurucu Meclisi tam bu sırada dağılıyor, ve zorlu çalkantılar arasında yeni seçimlere hazırlanıyordu; oysa, Almanya'nın doğu sınırı üzerinde, Macarlar, bir aylık bir süre içinde, bir parlak (sayfa 448) zaferler dizisi ile, Avusturya istila dalgasını Tisza'dan[249] Leit-ha'ya[250] kadar püskürtmüşlerdi ve her gün bir baskınla Viyana'yı almaları bekleniyordu. Her yerde, halkın imgeleme yetisi böylece en yüksek derecede kızıştığı ve hükümetlerin saldırgan siyaseti kendini her gün daha açık bir biçimde gösterdiği için, zorlu bir çatışmadan kaçınılamazdı, ve savaşımın barışçı bir sonuca bağlanacağına, ancak tabansız avanaklık kendini inandırabilirdi. Ama bu tabansız avanaklık, Frankfurt Meclisinde geniş ölçüde temsil ediliyordu.

Londra, Temmuz 1852

XVII. AYAKLANMA

Frankfurt Ulusal Meclisi ile Alman devletlerinin hükümetleri arasındaki kaçınılmaz çatışma, sonunda, 1849 Mayısının ilk günleri içinde, açık savaşmalar halinde patlak verdi. Hükümetleri tarafından geri çağrılan Avusturya temsilcileri, birkaç demokratik sol üye dışında, Meclisi bırakmış ve yurtlarına dönmüş bulunuyorlardı. İşlerin alacağı gidişi sezen tutucu üyeler çoğunluğu, hatta kendi hükümetlerinin çağrısını bile beklemeden, Meclisten çekildiler. Buna göre, solun etkisini artıran ve bundan önceki makalelerde açıklanmış bulunan nedenlerden bile bağımsız olarak, sadece sağ üyelerin görevlerini bırakıp kaçmaları, eski azınlığı Meclis çoğunluğu durumuna dönüştürmeye yetiyordu. Daha önce böyle bir tarihi düşünde bile görmemiş bulunan yeni çoğunluk, eski çoğunluk ve onun imparatorluk naibinin güçsüzlüğü, kararsızlığı ve gevşekliğine karşı öfkeden köpürmek için, muhalefetteki durumundan yararlanmıştı. Ve şimdi, birdenbire o eski çoğunluğun yerine geçmeye çağrılmış bulunan oydu. Neler yapmaya ye-

tenekli olduğunu göstermek, şimdi ona düşüyordu. Onun egemenliği, söylemeye gerek yok, enerjik, gözüpek, ve etkin bir egemenlik olacaktı. O, Almanya'nın seçkin topluluğu, hasta imparatorluk naibi ile onun sallantılı bakanlarını çarçabuk yürütmeyi başaracaktı; eğer başaramazsa, hiç bir kuşkuyla yer yok, halkın egemen hakkı adına, bu güçsüz hükümeti zorla işten uzaklaştıracak, ve onun yerine, Almanya'nın kurtuluşunu sağlayacak (sayfa 449) enerjik, yorulma bilmez bir yürütme gücü geçirecekti. Zavallı yoksullar! Eğer kimsenin kulak asmadığı yerde bir hükümetten sözedilebilirse, onların hükümet rejimi, hatta öncellerinin hükümet rejiminden bile daha gülünç bir şey oldu.

Yeni çoğunluk, tüm engellere karşın, yeni anayasanın, hem de hemen uygulanması gerektiğini, 15 Temmuzda, halkın yeni Temsilciler Meclisine temsilcilerini seçeceğini, ve bu meclisin Frankfurt'ta 15 Ağustosta toplanacağını açıkladı. Nedir ki, bu açıklama, Alman nüfusunun dörtte-üçünden çoğunu kapsayan Prusya, Avusturya ve Bavyera'nın ilk sıralarında buldukları, imparatorluk anayasasını tanımayan o hükümetlere bir savaş ilanı idi; o hükümetlerin kabul etmekte ivedilik gösterdikleri bir savaş ilanı. Prusya ile Bavyera da, kendi devletlerinin Frankfurt'a göndermiş buldukları temsilcileri geri çağırdılar ve Ulusal Meclise karşı askeri hazırlıklarını hızlandırdılar. Bununla birlikte, bir başka yandan, demokratik partinin, Reich Anayasası ve Ulusal Meclis yararına (parlamento dışında) yaptığı gösteriler daha karıştırmacı, daha zorlu bir nitelik kazanıyordu, ve en aşırı partinin adamları tarafından yönetilen emekçiler yığını, kendi davaları olmasa da, hiç değilse Almanya'yı eski monarşik engellerinden kurtararak, amaçlarına biraz olsun yaklaşma olanağı veren bir dava için silaha sarılmaya hazırdı. Böylece her yanda halklar ile hükümetler karşı karşıya, çatışmaya hazır idiler; patlama kaçınılmazdı; lağım barut doluydu; onu patlatmak için bir kıvılcımdan başka bir şey gerekli değildi. Saksonya'da Meclislerin dağıtılması; Prusyada Landwehr'in (askeri yedek) silah altına alınması, hükümetin Reich Anayasasına açık direnci, bu

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

kıvılcımların ta kendileri idiler; bir göz açıp kapayıncaya kadar çaktılar ve ülke tutuştu. Dresden'de, 4 Mayıs günü, çevredeki tüm bölgeler isyancılara pekiştirme birlikleri gönderirken, muzaffer halk, kenti ele geçirdi ve kralı[5] oradan kovdu. Ren Prusyası ile Vestefalya da, Landwehr yürümeyi reddetti, cephaneliklere elkoydu ve Reich Anayasasını savunmak için silahlandı. Pfalz'da, halk Bavyera hükümet memurlarını teslim alıp devlet kasalarına elkoydu, ve eyaleti Ulusal Meclisin (sayfa 450) korunması altına koyan bir Savunma Komitesi kurdu. Württemberg'de, halk, kralı[6] Reich Anayasasını tanıtmaya zorladı, ve Baden'de, halkla birleşen ordu, büyük-dükayı[7] kaçma zorunda bıraktı ve bir eyalet hükümeti kurdu. Almanya'nın öbür bölgelerinde de, halk, elde silah ayaklanmak, ve onun buyruğuna ginnek için, Ulusal Meclisin kesin bir işaretinden başka bir şey beklemiyordu.

Ulusal Meclisin durumu, onursuz geçmişinden sonra beklenebileceğinden çok daha elverişli idi. Batı Almanya'nın yarısı onun için silaha sarılmıştı; ordu her yerde kararsızdı; küçük devletlerde, ordu, hiç kuşkusuz harekettten yana bir eğilim gösteriyordu. Avusturya, Macarların başarılı ilerleyişi ile kötümleşmişti, ve Rusya, Alman hükümetlerinin o yedek gücü, tüm güçlerini Avusturya'yı Macar ordularına karşı desteklemeye yöneltiyordu. Sadece Prusya'ya boyun eğdirmek gerekiyordu, ve bu ülkede varolan devrimci duygudaşlıklarla birlikte, bu ereğe erişmek için elbette bir olanak vardı. Öyleyse her şey, Meclisin tutumuna bağlıydı.

Oysa, ayaklanma, savaş ya da herhangi bir başka sanat kadar bir sanattır; savsaklanmaları, bunları savsaklayan partinin yıkımına yolaçan bazı pratik kurallara bağlıdır. Böyle durumlarda gözönünde tutulmaları gereken partilerin ve koşulların özlüğünden mantıksal olarak çıkan bu kurallar öylesine açık ve öylesine yalındırlar ki, kısa 1848 deneyi, bunları Almanlara adamakıllı öğretmiştir. Birincisi, eğer oyununuzun bütün sonuçlarına korkusuzca göğüs germeye iyice kararlı değilseniz, ayaklanma ile hiç oynamamak. Ayaklanma, değerleri her gün değişebilen çok belirsiz büyüklükler ile yapılan bir he-

saptır; düşman güçleri, her tür örgütlenme, disiplin ve yetke alışkanlığı üstünlüğüne sahiptirler; eğer onların karşısına daha üstün güçler çıkaramazsanız, bozguna uğradığınızın, hapı yutduğunuzun resmidir. İkincisi, bir kez ayaklanma yoluna girdikten sonra, en büyük bir kararlılık ile ve saldırgan biçimde davranmak. Savunma, her türlü silahlı ayaklanmanın ölümüdür; ayaklanma, daha düşmanları ile boy ölçüşmeden yitirilir. Düşmanlarınıza, güçleri dağınmış olduğu sırada, birdenbire saldırın, (sayfa 451) ne kadar küçük olursa olsun, yeni, ama günlük başarılar hazırlayın; ilk başarılı ayaklanmanın size verdiği morali yükselterek sürdürün; her zaman en güvenilir yanda gitmeye çalışan sallantılı öğeleri böylece kendi yanınıza alın; devrimci siyasette, bugüne kadar bilinen en büyük usta olan Danton ile birlikte: de l'audace, de l'audace, encore de l'audace[8] diyerek, düşmanlarınızı güçlerini size karşı toparlayamadın, önünüzden kaçmaya zorlayın.

O zaman Frankfurt Meclisi, kendisini tehdit eden kesin yıkımdan kurtulmak için ne yapmalıydı? Her şeyden önce, durumu açıkça görmeli ve, ya hükümetlere kayıtsız şartsız boyun eğmek, ya da kayıtsız şartsız ve duraksamaksızın, silahlı ayaklanmaya katılmaktan başka bir çıkar yol olmadığına aklını yatırmalıydı. İkinci olarak, daha önce patlak vermiş bulunan bütün ayaklanmaları açıkça tanımak, ve kendi vekilleri tarafından temsil edilen egemen halka karşı çıkma cüretini gösterecek tüm prens, bakan ve öbürlerini yasa-dışı ilan ederek, ulusal temsilin savunulması için halkı her yerde silaha sarılmaya çağırmalıydı. Üçüncü olarak, imparatorluk naibini hemen işbaşından uzaklaştırmalı; güçlü, etkin, ve hiç bir şeyin durduramayacağı bir yürütme gücü kurmalı; isyancı birlikleri, böylece aynı zamanda ayaklanmayı genişletmek için yasal bir bahane de sağlayarak, kendini korumak üzere Frankfurt'a çağırmalı, elinde bulunan bütün güçleri sağlam bir birlik halinde örgütlemeli, uzun sözün kısası, kendi durumunu güçlendirmek ve düşmanlarının durumunu güçten düşürmek için kullanabileceği bütün araçlardan hızla ve duraksamaksızın yararlanmalıydı.

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

Frankfurt Meclisinin erdemli demokratları ise, bütün bunların tam tersini yaptılar. İşleri, canları istediği gibi gitmeye bırakmakla yetinmeyen bu gönül adamları, karşı çıkmaları ile, hazırlanan bütün ayaklanma hareketlerini boğacak kadar ileri gittiler. Örneğin, Bay Karl Vogt, Nuremberg'de işte böyle davrandı. Saksonya, Ren Prusyası, Vestefalya ayaklanmalarını, Prusya hükümetinin görülmemiş zorbalığına karşı duygusal ve iş isten geçtikten sonra yapılan bir protestodan başka hiç bir yardımda bulunmaksızın, ezdirttiler, (sayfa 452) Almanya'nın Güneyindeki ayaklanmalarla gizli diplomatik ilişkiler sürdürüyorlardı, ama onlara açık bir tanıma desteği vermekten sakındılar. İmparatorluk naibinin, hükümetler ile suç ortaklığı içinde olduğunu biliyorlardı, ama gene de, bu hükümetlerin çevirdikleri dolaplara engel olmak için kılını bile kıpırdatmayan ona başvurdular. İmparatorluğun, eski tutucu bakanları, her oturumda bu güçsüz meclisi maskaraya döndürüyor, ve bu meclis de, bunu yapmalarına göz yumuyordu. Ve, Silezyalı bir temsilci ve Neue Rheinische Zeitung yazarlarından biri olan Wilhelm Wolff, onları, imparatorluğun başta gelen ve en büyük haininden başka bir şey olmadığını haklı olarak söylediği imparatorluk naibini* yasa-dışı etmeğe çağırdığı zaman, bu devrimci demokratların ortak ve erdemli öfkesi ile yuhalandı! Kısacası, gevezeliğe, protestoya, atıp tutmaya istemeye istemeye devam ettiler, - ama hep davranma cesaret ve ruhundan yoksun olarak. Bu sırada hükümetlerin düşman birlikleri gitgide ilerliyor, ve onların kendi yürütme güçlerle, yani imparatorluk naibi, Alman prensleri ile birlikte onların yaklaşan sonunu hazırlıyordu. Bu aşağılık meclis, saygınlığının son kalıntılarını da işte böyle yitirdi; onu savunmak için ayaklanmış bulunan isyancılar, bundan böyle onun için hiç bir kaygı göstermez oldular; ve sonunda, göreceğimiz gibi, utanılacak bir sona erdiği zaman, onursuz sonuna kimse ilgi göstermek-sizin öldü.

Londra, Ağustos 1852

XVIII. KÜÇÜK-BURJUVALAR

Son makalemizde, Alman hükümetleri ile Frankfurt Parlamantosusu arasındaki savaşımın, sonunda, Mayısın ilk günleri içinde, Almanya'nın büyük bir bölümünün açıkça ayaklandığı bir dereceye varmış bulunduğunu; önce Dresden, sonra Bav-yera Pfalzı, Ren Prusyası bölümleri, ve en sonra da Baden'in ayaklandığını göstermiştik.

Her durumda, isyancıların gerçek dövüşken gücü, o ilk olarak silaha sarılan ve askerlerle savaşa girişen çekirdek, (sayfa 453) kentlerin işçi sınıfından oluşuyordu. Kırların yok-sul nüfusunun bir bölümü, tarım işçileri ve küçük çiftçiler de, çatışmanın patlak vermesinden sonra, genellikle onlara katıl-dılar. Kapitalist sınıfın altındaki tüm sınıflardan gelen gençle-rin çoğunluğu, hiç değilse bir zaman için, isyancı ordular saflarında bulunuyordu; ama işler gitgide daha ciddi bir biçim aldıkça, gençlerin bir hayli karışık topluluğu hızla seyreldi. Özellikle öğrenciler, o kendi kendilerine takmaktan hoşlan-dıkları adla "zeka temsilcileri", çoğu kez kendisi için gerekli hiç bir niteliğe sahip bulunmadıkları subaylık rütbesine yük-seltilmekle alıonulmadıkları sürece, kaçanların ilkleri oldular.

İşçi sınıfı, bu ayaklanmaya, ya siyasal iktidar ve toplumsal devrime doğru gidişindeki bir engeli ortadan kaldırmayı, ya da hiç değilse toplmunun daha etkin, ama daha az cesur sınıflarını, o zamana kadar izlediklerinden daha gözüpek ve daha devrimci bir yolda ilerletmeyi vaadeden herhangi bir harekete katılacağı gibi girdi. İşçi sınıfı, bu savaşımın doğrudan doğ-ruya kendi savaşımı olmadığını eksiksiz bilinci ile silaha sarıldı; ama kendisi için doğru olan tek taktiği izledi: kendi omuzları üzerinde yükselen (burjuvazinin 1848'de yaptığı gibi) hiç bir sınıfın, hiç değilse işçi sınıfına kendi öz çıkarları yara-nına savaşım için uygun bir alan açmadıkça, kendi sınıf ege-menliğini pekiştirmesine izin vermemek; ve, her durumda, işleri, ya ulusun tamamen ve karşı konmaz bir biçimde devrimci bir yola atılacağı, ya da devrimden önceki status quo'nun, yeni bir devrimi kaçınılmaz kılacak biçimde, elden geldiğince yeni baştan kurulacağı bir bunalıla kadar ileri gö-türmek. Her iki durumda da, işçi sınıfı, eski uygar Avrupa top-

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

lumlarından hiç biri, güçlerinin daha dingin ve daha düzenli bir gelişmesini yeni baştan özleyemeden önce, bu toplumlar için bundan böyle bir zorunluluk durumuna gelmiş bulunan bu devrimci yolda ilerleyerek, tüm ulusun gerçek ve iyi anlaşılması çıkarlarını temsil ediyordu.

Ayaklanmaya katılan kır adamlarına gelince, onlar devrimci partinin kollarına aslında, ya vergilerin görece ağır yükü, ya da üstlerine çöken feodal yükünlülükler nedeniyle atıldılar. (sayfa 454)

Onlar, kendi öz girişimleri olmaksızın, ayaklanmaya katılan öbür sınıfların, bir yandan işçiler ve öte yandan da küçük-burjuvazi arasında sallanan bir kuyrukçuğunu oluşturuyorlardı. Hemen her durumda, tutacakları yolu belirleyen şey, özel toplumsal konumları oluyordu; tarım işçisi, genellikle, kent işçisini destekliyordu; küçük çiftçi, küçük dükkancı ile elele yürüme eğilimindeydi.

Önem ve etkinliğini birçok kez belirtmiş bulunduğumuz o küçük-burjuvalar sınıfı, 1849 ayaklanmasının yönetici sınıfı olarak kabul edilebilir. Bu kez büyük Alman kentlerinden hiç biri hareketin merkezleri arasında bulunmadığından, orta ve küçük kentlerde her zaman ağır basan küçük-burjuvalar sınıfı, hareketin yönetimini eline almanın yolunu buldu. Öte yandan, Reich Anayasası ve Alman Parlamentosunun hakları için yürütülen bu savaşında sözkonusu olan çıkarların, bu sınıfın çıkarları olduğunu da görmüştük. Tüm isyancı bölgelerde kurulan geçici hükümetler, çoğunlukla halkın bu katmanını temsil ediyorlardı, ve bu katmanın hangi noktaya kadar gittiği, Alman küçük-burjuvazisinin, göreceğimiz gibi, eğer kendisine verilen her hükümeti yıkıma götürmeye değilse, hiç bir şeye yetenekli olmadığını akla-uygun bir biçimde gösterebilir.

Taфра satmakta üstüne olmayan küçük-burjuvazi, eylemde çok yeteneksiz ve bir şeyleri göze almak gerektiği zaman çok korkaktır. Ticari alışveriş ve kredi işlemlerinin mesquin[9] karakteri, onun öz karakterine enerji ve girişim ruhu yoksulluğunun damgasını vurmuştur; öyleyse aynı niteliklerin bu katmanın siyasal tutumunu da belirlemesini beklemek gerekir. Sonuç olarak, küçük-burjuvazi, yapmaya kararlı olduğu şey

üzerindeki tumturaklı ve çok saldırgan sözlerle ayaklanmayı kışkırttı; ayaklanma, kendisi hiç istemediği halde, bir kez patlak verir verinez, iktidarı eline almakta ivedilik gösterdi; iktidarı sadece ayaklanmanın etkilerini yoketmek için kullandı. Silahlı bir çatışmanın, işleri ciddi bir bunalıma götürdüğü her yerde, küçük-burjuvalar önlerine çıkan tehlikeli durum karşısında yıldırımla vurulmuşa döndüler; onların cafcıflı silah başına çağrılarını (sayfa 455) ciddiye alan halk karşısında yıldırımla vurulmuşa döndüler; her şeyin üstünde, izleme zoruunda kaldıkları siyasetin, kendileri, toplumsal konumları, servetleri bakımından doğurabileceği sonuçlar karşısında yıldırımla vurulmuşa döndüler. Onlardan, her zaman söyledikleri gibi, ayaklanma davası uğruna "yaşam ve mallarını" tehlikeye atmaları beklenmiyor muydu? Ayaklanmada, yenilgi durumunda onlara servetlerini yitirme tehlikesini taşıyan resmi görevler alma zorunda değil miydiler? Ve, zafer durumunda, savaşkan orduların ana gövdesini oluşturan muzaffer proleterlerin, kendilerini görevlerinden kovmak ve tüm siyasetlerini altüst etmekte ivedilik göstereceklerinden emin değil miydiler? Böylece, iki ateş arasında kalmış, sağdan da soldan da tehdit edilen küçük-burjuvazi, iktidarını, her şeyi gelişigüzel gitmeye bırakmaktan başka türlü kullanamadı; bu da, beklenileceği gibi, hâlâ varolabilecek azıcık başarı olanağını yitirtiyor ve ayaklanmayı tamamen yıkıma uğratiyordu. Taktiği, daha doğrusu taktiksizliği, her yerde aynı idi; bu nedenle, 1849 Mayıs ayaklanmaları, Almanya'nın her yanında, aynı kalıba göre biçildiler.

Dresden'de, savaşım, kent sokaklarında dört gün sürdü. Dresden dükkancıları, yani "ulusal muhafız", sadece dövüşmemekle kalmadı, ama birçok durumda, birliklerin isyancılara karşı yürüttükleri harekâtı da kolaylaştırdı. İsyancılar, bir kez daha, hemen tamamen çevre sanayi bölgeleri işçilerinden bileşiyorlardı. Bunlar, daha sonra tutsak düşen ve şimdi Macaristan'da, Munkacs zindanlarında hapsedilmiş bulunan Rus göçmeni Mişel Bakunin'in kişiliğinde, yetenekli ve soğukkanlı bir önder buldular. Kalabalık Prusya birliklerinin işe karışması, bu ayaklanmayı bastırdı.

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

Ren Prusyası'nda gerçek çatışmalar pek önemli olmadı. Bütün büyük kentler, kaleler tarafından komuta edilen müstahkem kentler olduklarından, isyancılar sadece birkaç küçük çatışmaya girişebiliyorlardı. Yeterli sayıda birlik toplanır toplanmaz, silahlı çatışmanın sonu oluyordu.

Pfalz ve Baden'de, tersine, isyancıların eline zengin ve verimli bir eyalet ile tam bir devlet geçti. Para, silah, asker, savaş yedeklikleri, her şey bulunuyordu. Düzenli ordunun askerleri bile isyancılara katıldılar; dahası, Baden'de, bu askerler ilk safta bulunuyorlardı. İsyancılar, Saksonya (sayfa 456) ve Ren Prusyası'nda, Almanya'nın Güneyindeki hareketin örgütlenmesi için zorunlu zamanı kazanma ereğiyle, kendilerini feda ettiler. Hiç bir eyaletsel ve kısmi ayaklanma, bundan daha elverişli bir konum içinde bulunmamıştır. Paris'te bir devrim bekleniyordu; Macarlar Viyana kapılarında idiler; bütün Orta Almanya devletlerinde, ayaklanmaya sadece halk değil, ama askeri birlikler bile çok yatkındılar ve ona açıkça katılmak için sadece bir fırsat bekliyorlardı. Ama gene de, hareket, bir kez küçük-burjuvazinin eline düştükten sonra, daha başından beri, hapı yutmuş demektir. Küçük-burjuva hükümdar naipleri, özellikle, başlarında Bay Brentano olmak üzere Baden'dekiler, "yasal" hükümdarın, büyük-dükânın görev ve üstünlük haklarını gaspetmekle, yurt ihaneti suçunu işlediklerini hiç unutmadılar. Bakanlık koltuklarına, yüreklerinde suçlarının ağırlığını taşıyarak kuruldular. Bu türlü ödleklere ne beklebilir? Ayaklanmayı, komuta birliğinden, dolayısıyla etkinlikten yoksun, kendiliğindenliğine bırakmakla kalmadılar, ama hareketin gidişini kırmak, onu güçten düşürmek, yoketmek için, ellerinden gelen her şeyi gereçekten yaptılar. Ve, küçük-burjuvazinin, Brentano cinsinden bir avuç ahlaksız dalavereci tarafından burunlarından sürüklendikleri halde, gerçekten "ülkeyi kurtaracaklarını" düşleyen "demokrat" kahramanlarının, o akıl sır ermez politikacı takımının acar desteği sayesinde, başarı da kazandılar

İşin askeri bölümüne gelince, hiç bir savaş harekâtı, Baden başkomutanı, eski düzenli ordu teğmeni Sigel'in komutası altındaki harekâttan daha baştansavma ve daha budalaca bir biçimde uygulanmamıştır. Sonunda yetenekli Polonyalı Mieroslawski komutayı alana kadar, her yerde karışıklık hüküm sürüyor, her iyi fırsat kaçırılıyor, her değerli dakika, büyük, ama uygulanması olanaksız tasarılar kurmakla yitiriliyordu; ordu, dört kat daha büyük bir düşman ordusu karşısında, örgütsüz, yenik, yılgın, ordonatımı kötü bir durumda bulunduğundan, artık yeni komutana, Waghäusel'de onurlu, ama etkisiz bir savaş vermek, ustaca bir çekilişte bulunmak, Rastadt surları önünde son bir umutsuz çatışmaya girişmek [251] ve istifa etmekten başka bir şey kalmıyordu. Orduların, iyi yetişmiş askerler ile acemi erlerin bir (sayfa 457) karışımından bileştikleri her ayaklanma savaşında olduğu gibi, devrimci orduda da bir kahramanlık bolluğu ile, askerlikten uzak, çoğu kez de açıklanması olanaksız bir terör bolluğu, birarada görüldü; ama bu ordu yetkinlikten zorunlu olarak ne kadar uzak kalırsa kalsın, hiç değilse sayıca dört kat üstün bir gücün onu yenmek için yeterli sayılmadığını, ve yüz bin kişilik bir düzenli birliğin, 20.000 isyancıya karşı bir seferde, askeri bakımdan kendisine sanki Napoléon'un eski muhafız ordusu ile savaşıyorlardı sayısına saygılı davrandığını görme mutluluğuna da erdi.

Ayaklanma, Mayısta patlak vermişti; 1849 Temmuz ortalarında tamamen yenilmiş ve birinci Alman devrimi de sona ermiş bulunuyordu.

Londra, (tarihsiz)

XIX. AYAKLANMANIN SONU

Almanya'nın Güneyi ve Batısı açık bir ayaklanma içinde bulunur, ve hükümetler, Dresden'de çatışmaların başlamasından, Rastadt'ın teslimine kadar, birinci Alman devrimi tarafından sıçratılan bu son alevleri de söndürmek için on haftadan çok bir zaman ayırırken, Ulusal Meclis, gidişi kimsenin dikkatini çekmeksizin siyasal sahneden yok oldu.

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

Bu yüce meclisi, saygınlığına karşı hükümetlerin saygısız saldırıları, yaratmış bulunduğu merkezi iktidarın güçsüzlük ve hain hareketsizliği, küçük-burjuvazinin kendini savunmak ve işçi sınıfının da daha devrimci bir son erek için yaptıkları ayaklanmalar ile hesapları tarnamen altüst olmuş bir biçimde, Frankfurt'ta bırakmıştı. Üyeleri arasında büyük bir bitkinlik ve umutsuzluk hüküm sürüyordu; olaylar birdenbire öylesine açık ve öylesine kesin bir biçim almışlardı ki, bu bilgin yasa-macıların gerçek güç ve gerçek etkinlikleri üzerindeki düşleri birkaç gün içinde dipten doruğa yıkılmışlardı. Tutucular, hükümetler tarafından verilen işaret üzerine, bundan böyle varolmaya ancak kurulu yetkileri önemsemeksizin devam edebilecek bir meclisten çoktan çekilmiş bulunuyorlardı. Liberaller, tam bir bozgun içinde, davanın yitirildiği sonucuna vardılar ve onlar da temsilcilik (sayfa 458) görevlerini bıraktılar. Sayın beyefendilerin yüzlercesi pabuçsuz kaçtılar. Başlangıçta 800-900 olan sayıları öyle bir hızla azaldı ki, bundan böyle, yüz elli, ve birkaç gün sonra da bir elli kişinin, çoğunluk içinde yeterli sayıyı oluşturduğu açıklandı. Ve, demokratik parti tümüyle orada kalmış olmasına karşın, bu rakama erişmekte bile güçlük çekildi.

Bu parlamento artıklarının izleyeceği yol iyice çizilmişti. Açıkça ve kesinlikle ayaklanmanın yanında yer alacak, böylece kendi öz savunmaları için bir orduya sahip olmakla, aynı zamanda, yasallıktan aldıkları tüm gücü ayaklanmaya kazandıracaklardı. Merkezi iktidarı çatışmalara hemen bir son vermeye çağırarak, ve eğer, kolayca kestirilebileceği gibi, bu iktidar bu işi yapmayı ne ister ne de yapabilirse, onu hemen işbaşından uzaklaştıracak ve yerine daha enerjik bir hükümet getireceklerdi. Eğer isyancı birlikleri Frankfurt'a getirmek olanaklı olmazsa (başlangıçta, çeşitli Alman devletleri hükümetleri hazırlıksız ve henüz duraksamalı iken kolayca yapılabilecek olan şey), Meclis vakit geçirmeden isyancı bölge merkezine taşınabilirdi. Bütün bunlar, en geç Mayıs ortası ya da sonlarına doğru hemen ve kararlı bir biçimde yapılsaydı, hem ayaklanma, hem de Ulusal Meclis için başarı olanağı

vardı.

Ama Alman küçük-burjuvazi temsilcilerinden böylesine kararlı bir çizgi beklenemezdi. Bu gözünü hırs bürümüş devlet adamları düşlerinden hâlâ kurtulmamışlardı. Parlamento-nun gücüne ve dokunulmazlığına duydukları, kendileri için uğursuz inancı yitiren üyeler çoktan çekip gitmişlerdi; kalan demokratlar ise, on iki aydır besledikleri iktidar ve büyüklük düşlerinden vazgeçmeye hiç de yatkın değildiler. O zamana kadar izledikleri çizgiye bağlı kalarak, tüm başarı olanağı ortadan kalkana kadar, her türlü kesin eylem karşısında gerilediler. O zaman, yüksekte atmalarına bağlı açık güçsüzlüğü ancak acıma ve gülme uyandırabilecek yapmacık ve kendini beğenmişlik dolu bir çalışma sürdüren bu adamlar, yaptıklarına kulak bile asmayan bir imparatorluk naibi ile düşmanla açıkça birlik kurmuş bakanlara, kararlar, çağrılar, dilekler göndermeye devam ettiler. Ve sonunda, tüm Meclisin gerçekten devrimci tek adamı, Neue Rheinische Zeitung yazarlarından biri, Striegau temsilcisi (sayfa 459) Wilhelm Wolff, onlara, eğer ciddi olarak konuşuyorlarsa, çançanlarını kısa kesip, ülkenin baş haini imparatorluk naibini hemen yasadışı ilan etmekle daha iyi yapacaklarını söylediği zaman, parlamenter bayların yoğunlaşmış tüm erdemli öfkesi, hükümetler onları sövgü ve alaylar altında bunalırken bir türlü gösteremedikleri bir enerjiyle patlak verdi.

Wolff'un önerisi, Saint-Paul Kilisesinin duvarları arasında[252] söylenen ilk akli başında söz olduğuna göre, bu iş doğaldı; istediği şey, yapılacak şeyin ta kendisi olduğuna, ve dosdoğru ereğe yönelen bu kadar açık bir dil, ancak kararsızlıkla kararlı ve bir şey yapmaya ödleri kopan, hiç bir şey yapmayarak, aslında yapmaları gereken şeyin ta kendisini yapan duygulu ruhlar için bir sataşma olabileceğine göre, bu iş doğaldı. Kafalarının sislerini aydınlatan şimşek gibi her söz onları ellerinden geldiğince uzun bir süre kapanmakta direndikleri labirentten çıkartacak nitelikte her uyarı, durum üzerine, onu olduğu gibi ortaya koyan her görüş, bu egemen meclis çoğunluğuna karşı elbette ağır bir suçtu.

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

Kararlara, çağrılara, gensorulara ve söylevlere karşın, az sonra, sayın temsilcilerin konumu Frankfurt'ta tutunmaya elverişsiz bir durum aldığından, oradan çekildiler; ama isyancı bölgelere değil; bu çok kararlı bir adım olurdu. Würtemberg hükümetinin bir bekle gör tarafsızlığı izlediği Stuttgart'a gittiler. Orada, en sonuncu, imparatorluk naibinin yerinden alındığını ilan ettiler ve kendi içlerinden beş kişilik bir naipler kurulu seçtiler. Bu kurul, hemen, Almanya'nın bütün hükümetlerine kuzu kuzu ve gereken biçimler içinde iletilen bir milis yasası kabul etti. Hükümetler, yani Meclisin gerçek düşmanları, Meclisin savunması için asker toplamakla görevlendirildiler. Sonra, Ulusal Meclisin savunması için -doğal olarak kağıt üzerinde- bir ordu kuruldu. Tümenler, tugaylar, alaylar, bataryalar, her şey, her şey düzenlendi, sıraya kondu. Gerçeklikten başka hiç bir şey eksik değildi; çünkü bu ordu, elbette hiç mi hiç gerçekleşmedi.

Meclisin karşısına son bir çare çıkıyordu. Dernokratik nüfus, parlamentonun buyruğuna girmek ve onu kesin bir eylemde bulunmaya zorlamak için, ülkenin her yanından temsilciler gönderdi. Würtemberg hükümetinin niyetlerini sezen halk, bu hükümeti komşu isyancıların hareketine açık (sayfa 460) ve etkin bir katılmaya zorlaması için Ulusal Meclisi sıkıştırıyordu. Ama, nafile. Ulusal Meclis, Stuttgart'a gidişiyile, kendini Würtemberg hükümetinin insafına bırakmıştı. Üyeler bunu biliyorlardı ve halk arasındaki kaynaşmanın önünü aldılar. Böylece, hâlâ koruyabilecekleri son etki kalıntısını da yitirdiler. Hakettikleri önemsenmemeyi kazandılar, ve Würtemberg hükümeti, Prusya'nın ve imparatorluk naibinin baskısı altında, 18 Haziran 1849 günü, Parlamento toplantı salonunu kapatıp, naipler kurulu üyelerinin ülkeden ayrılmasını emrederek, demokratik güldürüye son verdi.

Bu kez, Baden'e, ayaklanma ordugahına gittiler; ama artık orada hiç bir yararlılıkları yoktu. Kimse onlara ilgi göstermedi. Gene de naipler kurulu, egemen Alman halkı adına, ülkeyi tüm çabası ile kurtarmaya devam ediyordu. Almayı isteyen herkese pasaport vererek, kendini yabancı devletlere tanıtmaya

çalıştı. Daha iş işten geçmemişken etkin bir yardımda bulunmayı reddettiği o aynı Würtemberg bölgelerini ayaklandırmak için, bildirimler yayınlayıp komiserler gönderdi; elbette hiç bir sonuç çıkmadı. Şu anda elimizde bu komiserlerden birisi, Herr Roesler (Öls temsilcisi) tarafından naipler kuruluna gönderilmiş, içeriği hayli ilginç özgün bir rapor var. Stuttgart, 30 Haziran 1849 tarihini taşıyor. Bu komiserlerden, verimsiz bir para avcılığı yapan bir yarım düzinesinin serüvenlerini anlattıktan sonra, hâlâ görevi başında bulunmamasından ötürü bir dizi özür sunuyor: Ve sonra da, Prusya, Avusturya, Bavyera ve Würtemberg arasındaki olası anlaşmazlıklar ve bunların olanaklı sonuçları üzerine büyük bir önem taşıyan düşüncelere dalıyor. Tam bir incelemeden sonra, artık umut edilecek hiç bir şey kalmadığı sonucuna varıyor. Daha sonra, haberlerin aktarılması için güvenilir adamlardan ara istasyonları ve Würtemberg bakanlarının niyetleri ile askeri birliklerin hareketleri üzerine bilgi toplamak için bir casusluk şebekesi kurulmasını öneriyor. Bu mektup yerine hiç ulaşmadı, çünkü, daha yazıldığı anda, "naipler kurulu", çoktan "Dışişleri Bakanlığı" durumuna gelmiş, yani yurt dışına, İsviçre'ye geçmiş; ve bu zavallı Herr Roesler, altıncı dereceden bir krallığın korkunç hükümetinin niyetleri üzerinde kafa patlattığı sırada, yüz bin Prusya, Bavyera ve Hessen askeri, Rastadt (sayfa 461) surları önünde son bir savaşıma ile tüm sorunu çoktan çözmüş bulunuyordu.

Alman Parlamentosu, ve onunla birlikte devrimin ilk ve son yapıtı, böylece uçtu gitti. Toplanmaya çağırılması, Almanya'da gerçekten bir devrim olduğunun ilk tanıklığı idi, ve ilk modern Alman devrimi sonuna ermediği sürece, o da varlığını sürdürdü. Kapitalist sınıfın etkisi altında, çoğunluğu ile feodal uyumsuzluktan daha yeni kurtulmuş, ufalanmış ve dağınkı bir kırsal nüfus tarafından seçilen bu Parlamento, 1820-1848 döneminin tüm büyük popülar, adlarını blok halinde siyasal sahneye çıkarmaya, ve sonra da onları tamamen yere sermeye yaradı. Burjuva liberalizminin bütün ünlü kişileri orada toplanmıştı. Burjuvazi harikalar bekliyordu; eline kendisi ve tem-

Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim

silcileri adına, utançtan başka bir şey geçmedi. Sanayici ve tüccar kapitalistler sınıfı, Almanya'da, tüm öbür ülkelerdekinden daha ağır bir yenilgiye uğradı; önce Almanya'nın tek tek her devletinde devrildi, iktidardan kovuldu, ve sonra da, Alman merkezi parlamentosunda, adamakıllı yenildi, onuru kırıldı, rezil rüsva edildi. Siyasal liberalizm, burjuvazinin rejimi, ister kralcı, ister cumhuriyetçi hükümet biçimi altında olsun, bundan böyle Almanya'da sonuna kadar olanaksızdır.

Alman Parlamentosu, varlığının son döneminde, 1848 Martından beri, resmi muhalefetin başında bulunan o kesimin, yani küçük-burjuvazi, ve bir parça da köylülük çıkarları temsilcisi olan demokratların namusunu, sonsuz olarak lekelemeye hizmet etti. Mayıs ve Haziranda, bu sınıf, Almanya'da sağlam bir hükümet kurmak için yeteneklerini gösterme fırsatını buldu. Uygunsuz keçullardan çok, devrimin patlak vermesinden sonra meydana gelen tüm kesin hareketler içindeki tam ve sürekli korkaklığı nedeniyle, ticari işlemlerinde gösterdiği sinirli, korkak, kararsız anlayışı siyasette de göstererek, nasıl başarısızlığa uğtadığını gördük. 1849 Mayısında, bu yüzden, tüm Avrupa ayaklanmalarının gerçek savaş birliği olan işçi sınıfının güvenini yitirmişti. Ama gene de, elinde büyük olanaklar vardı. Gericiler ile liberallerin çekip gitmesinden sonra, Alman Parlamentosu tamamen ona kalmıştı. Kırsal nüfus ondan yanaydı. Yeter ki durumun açık bir anlayışının sonucu olan bir karar ve (sayfa 462) cesaretle davranırsın, küçük devlet ordularının üçte-ikisi, Prusya ordusunun üçte-biri, Landwehr'in çoğunluğu ona katılmaya hazırıldılar. Ama bu sınıfı yöneten politikacılar, kendilerini izleyen küçük-burjuvaziler kalabalığından daha keskin görüşlü değillerdi. Bunların, liberallerden daha gözü kör, bile bile sürdürülen yanılgılara daha bağlı, daha kolay inanır, olaylarla hesaplaşmakta daha yeteksiz oldukları ortaya çıktı. Siyasal önlemleri de sıfırın altına düştü. Bununla birlikte, beylik ilkelerini uygulamaya gerçekten koymamış olduklarından, bu son umut, tıpkı Louis Bonaparte'ın coup d'Etat'sı ile Fransa'daki "saf demokrasi" görevdeşlerinde uyandırıldığı gibi, onlarda yeniden uyandırıl-

Friedrich Engels

dığı zaman, çok elverişli koşullarda ani bir ayaklanmaya girişebilirler.

Ayklanmanın, Almanya'nın güney-batısındaki yenilgisi ve Alman Parlamentosunun dağılması, birinci Alman devrimi tarihini kapatır. Şimdi bize, karşı-devrimci ittifakın muzaffer üyelerine son bir gözetme işi kalıyor; bunu da gelecek mektubunuzda yapacağız.[253] (sayfa 463)

Londra, 24 Eylül 1852

Ağustos 1851-Eylül 1852'de
Engels tarafından yazılmıştır.
25 ve 28 Ekim; 6, 7, 12 ve 28 Kasım 1851'de;
27 Şubat 5, 15, 18
19 Mart 9, 17 ve 24 Nisan, 27 Temmuz,
13 Ağustos, 18 Eylül ve 2 ve 23 Ekim 1852'de
New York Daily Tribune'da yayınlanmıştır.

Karl Marks

